

K-6599
1928 №3

84868.

1984

кел стр 211-232

K-6599

Зубар

№ 3 Березень 1928

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

84868

ж у р н а л л і в о ї
ф о р м а ц і ї м и с т е ц т в

Д Е Р Ж А В Н Е
В И Д А В Н И Ц Т В О У К Р А Ї Н И

ЦІНА 75 КОП.

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
ЛІВОЇ ФОРМАЦІЇ МИСТЕЦТВ

ЗА РЕДАКЦІЄЮ
МИХАЙЛЯ СЕМЕНКА

НОВА ГЕНЕРАЦІЯ

висвітлює питання теорії й демонструє практику
лівих течій мистецтв (література, кіно, маляр-
ство, архітектура, театр і ин.) в їх конструктив-
ному та деструктивному значіннях і вміщати-
ме: вірші, оповідання, романи; статті: фор-
мально-дослідчі, теоретичні, полемічні, критичні;
памфлети, репортаж, фейлетони, референції й
огляди закордону й СРСР, бюлетень лівого фронту,
листування з читачами, репродукції, фото й ин.

У журналі беруть участь: Голубенко Д., Свирид
Гранка, Ермілов В., Корж Ол., Курбас Лесь,
Меллер Вадим, Малоземов Ів. арх., Мар'ямов О.,
Мельник С., Недоля Л., Петрицький А., Семенко
Михайль, Скрипник Леонід, Сотник Дан, Щер-
бак М., Штейнберг Я., арх., Яновицький Г., арх.
(Харків); Бузько Д., Влизько О., Драгоманов С.,
Полторацький О., Шкурупій Гео, Яворовський
Євген (Київ); Бучма Б., Переуда О., Терещенко
Марко (Одеса); Асєєв Н., Брік О., Ган О., Ейзен-
штейн С., Кирсанов С., Маяковський В., Перцов В.,
Родченко А., Стріха Едвард, Татлін, Третья-
ков С., Чужак Н., Чужий А., Шкловський В.
(Москва); Арєнс Л., Малевич К., Петніков Г.
(Ленінград); Прамполіні Генріх (Париж) та ин.

Ц І Н А Ж У Р Н А Л У:
на 12 міс.— 7 крб.— коп., на 6 міс.— 3 крб. 75 коп.,
на 3 міс.— 2 крб.— коп., на 1 міс.— крб. 70 коп.
О К Р Е М Е Ч И С Л О В Р О З Д Р І Б-
Н О М У П Р О Д А Ж У— 75 К О П.

P R I C E A B R O A D:
per 12 months—4 dol., 55 c., per 6 months—2 dol.
45 c., per 3 months—1 dol. 30 c., per 1 moth—45 c.
P R I C E O F A C O R Y—50 c.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЄ СЕКТОР ПЕРІОДВИДАНЬ ДВУ
ХАРКІВ, СЕРГІЇВСЬКА ПЛ., МОСКОВСЬКІ Р., ІІ
ТА УПСВНОВАЖЕНІ ПЕРІОДСЕКТОРУ СКРІЗЬ ПО
У К Р А Ї Н І

VI

346

Mem C. 185-194,
211-222

НА ВАРТІ

к. 6599.

Зуба

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

ФОТО — ДАНА
СОТНИКА

174

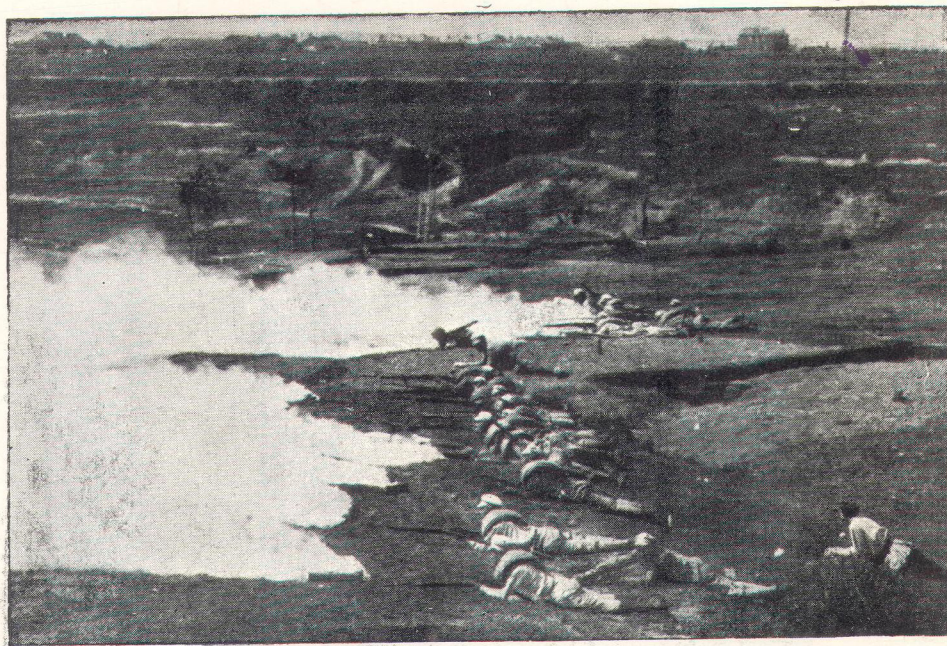
PLATE

174-1000
174-1000

Г. І. ПЕТРОВСЬКИЙ

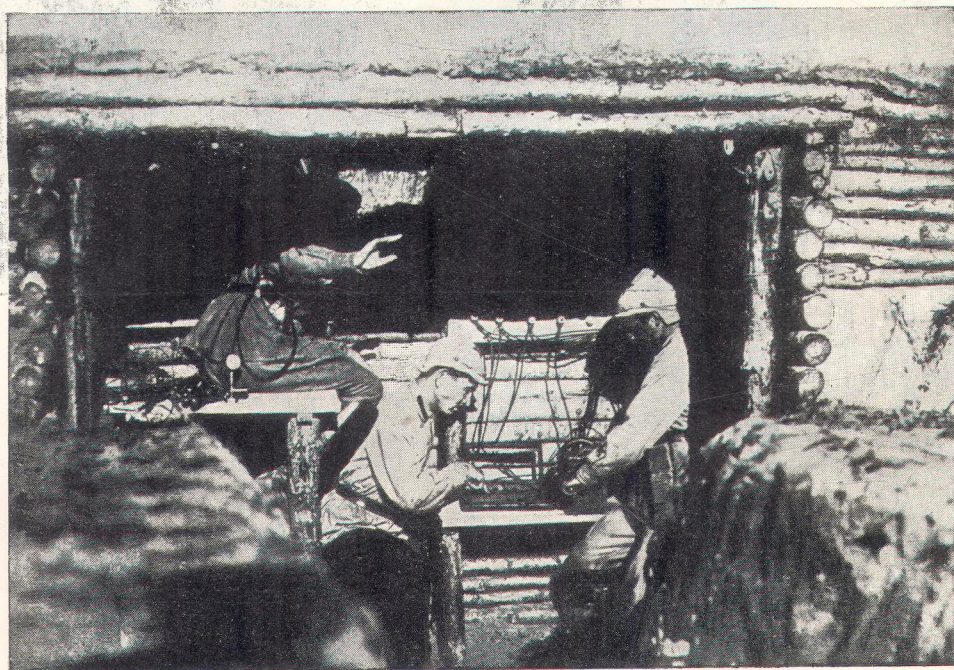
ФОТО ДАНА СОТНИКА

ЧЕРВОНА АРМІЯ
НА МАНЕВРАХ

ДИМОВА ЗАВІСА

ЧАСТИНИ ЗВ'ЯЗКУ

ЧЕРЕЗ КРИЛО АЕРОПЛАНА

ЗА КОРДОНОМ

ВІЙСЬКОВЕ ПОВІТРОПЛАВАННЯ

В наметі починався гомеричний регіт. Маленький, чорнявий, як жук, кіномеханик, Карпюк душився од реготу на своїй підстилці і в знеможі дригав ногами.

— В чому річ? — обережно припиняв своє оповідання Митюненко, — я ж ще нічого смішного не сказав!...

Він так звик пересипати свою розмову лайками, що зовсім не помічав цього.

В багатьох промовців, між иншим, є якесь слово, зачароване слово, яке мусить безліч разів повторюватись у розмові, як, наприклад: «значить», «і-от», «е-е», «а?», «таким чином», «і таке инше» — таким самим словом у нашого промовця була лайка.

В розмову потрохи втягувався весь намет і, починаючи говорити про жінок і любовні пригоди, кінчали суперечками про міжнародну революцію.

Потроху виникли взаємні симпатії й дружба. Це виявлялось у тому, що допомагали один одному носити важкі катшки, коли нічого було робити — гуляли по табору або обережно, щоб не натрапити на командира, переходили заборонені кордони. Охоронник Митюненко, кіномеханик Карпюк і я стали трьома мушкетерами, хоча насправді ми були лише артилеристи.

Артилеристи ми були в основному, але крім цього ми були і в зв'язку, і номерами коло гармат, і кухарями на кухні. Ми пізнали всю премудрість військової муштри і могли звести зі світу будь-якого ворога найдосконалішими й найновішими засобами.

III

Що таке кохання, любов або захоплення? Хто його знає!... Багато мистців, філософів ламали пера на цьому питанні. Хто його знає!...

Але ця річ можлива у всякому оточенні, у всякому становищі і в найнеможливішому місці. Коти кохаються на дахах будинків, птахи на тоненьких стеблинах квітів, а риби у воді. Кохання така важка річ, що треба залізних дахів кам'яних будинків, щоб його витримати, і така легка, що його витримують найніжніші квіти. Взагалі про нього можна говорити лише парадоксами.

Я зовсім не збираюсь присвячувати цей розділ кохання. Це якесь зовсім абстрактне слово, воно не виконує свого призначення. Почуття, що може тривати рік і один день, завжди чомусь зводиться до цього слова — кохання. Мені шкода молодих читачок, вони стільки вже начиталися романів і оповідань з цим словом — кохання — що їхні серця вже давно мусили б луснути від такого надзвичайного перевантаження. Але цього ніколи не станеться.

Автори, що пишуть про кохання, сами не вірять тому, що вони пишуть.

І, нарешті, чи не все одно, чи кохає вона його, чи він її, і хто кого зрадить. Це ж абстракція...

ПЕРУКАР У РОЛІ ФІГАРО

Прикликано нас до війська на короткий термін, лише на місяць, але й за цей короткий час у наші стосунки мусіла була втрутитися жінка. Це була дружина крамаря військової крамнички, огрядна, тепла жінка, типова українська молодиця - міщаночка.

Вона вже була в крамниці, коли дневальний бив молотком об рельсу й коли ми, тремтячи від ранкового холоду, бігли на тренаж або вмиватися. Вона цілий день одважувала мізерні порції ковбаси, хліба або сала. З кожною порцією їжі вона кожному дарувала й теплу посмішку або погляд, що потім примушував підчас сніданку з ковбаси й хліба пригадувати такі інтимні речі, що ковбаса й хліб здавалися найсмачнішою їжею.

Дивна річ! Після таких сніданків, у вільні од муштри години, хлопці чергою стояли й сиділи в нашого перукаря Левчука, щоб хоч трошки привести до ладу свої колючі підборіддя. Тут, до речі, можна було б згадати про вплив жінки на легку індустрію, на вироби парфумів, текстилю, на виноробство то - що. Але вплив жінки на чоловіка — безперечний.

Наш перукар, як і личить кожному перукареві, був близько знайомий з цією жінкою. Тут можна було б згадати про вплив перукарів на жінок, але це безперечно, що перукарі якимсь дивовижним, незрозумілим чином завжди швидко зближуються з жінками. У них, очевидно, є якийсь секрет Парацельса, якийсь чарівний амулет або якась здібність, якої нема в людей інших професій.

Як кожному порядному перукареві, нашому Левчукові довелося бути в ролі Фігаро.

Одного разу до нашого гуртка мушкетерів приходить телефоніст Шварцборд з команди звязку, відкликає Левчука й про щось довго з ним шепочеться. Незабаром і ми всі були поінформовані, в чому річ. Виявляється, що, коли вона одважувала порцію ковбаси Шварцбордові, вона одважила йому й порцію теплового погляду, оздобленого півпорцією звабливої усмішки. Шварцборд, звичайно, подумав, що це його особа спричинилась до цього, що варто лише зробити крок, простягнути руку і він цю порцію одержить у реальнішому вигляді. Ми, звичайно, його не розчаровували. Розчаровувати закоханого — це все одно, що доводити дурню, що він розумний. Шварцборд вирішив викликати її на побачення цидулькою.

Ми залізли в куці, і тут почалися муки творчості. Шварцборд огризком олівця почав виводити на засмальцьованому блокноті:

«Люба Діано! Ти зранила моє серце гострою стрілою...»

— Її звуть Феня! — зауважив Митюненко.

— «Люба Офеліє пиши! — сказав Левчук, — це більш подібне до Фені, потім «ти зранила» — це неввічливо! Ще незнайомий, а вже звертаєшся на «ти»!... Пиши: «Ви зранили... гострою стрілою...»

— Дозволь, — сказав Канюк, — це неправильно, всі ж стріли гострі...

— Тоді пиши, — зауважив Левчук, — «огняною стрілою, що попекла моє серце...»

— Надзвичайно! Надзвичайно! — скрикнув Шварцборд. — Це справді так! Попекла моє серце!... Надзвичайно!...

— Пиши далі, — сказав Левчук, — «виходьте завтра під горби. Я мушу сказати вам, як я страждаю і хвилююсь...»

Далі Левчук все взяв під свою команду і листа написано за всіма правилами любовних порадишів. На те вже в нього був секрет Парцельса. Левчук же і взявся передати цього листа. Він сумлінно виконував свою роль Фігаро.

IV

Люди звикають до умовности змалку. Умовність — це людська уява, що перетворює перекинутий стілець в корабель, підлогу в море і різні інші речі в морських піратів. Але це умовність революційна, є умовність гіршого сорту — умовність побутова. Умовність, що починається од віделки й краватки і кінчається будь-якою міщанською традицією.

Революційна умовність — це мрія людини винайти четвертий вимір, це людина в четвертому вимірі. Умовність виходить з рямців — вона розпирає їх. Вам треба в театрі поставити домну, рямці театру для цього замалі. Рабське наслідування в мізерних розмірах вас не задовольняє і ви ставите шматок чудернацької декорації і кажете: це є домна. Ви починаєте цим грати в морських піратів. Ви досягаєте цілковитої уяви і перед вами вже не шматок декорації, а справжня домна.

Я завжди був і буду за умовність. Вона ламає стіни звичних вимірів. Вона змалку привчає людину до різних несподіванок дійсности. Вона є також репетицією можливих подій...

ХЕМІЧНА ТРИВОГА

Ми поскидали чоботи й відпочивали в наметах після виходу в поле. Розмова точилася навколо сучасних озброєнь армій і з приводу цього висловлювано найрізноманітніші погляди. Після денних маневрів у полі приємно було полежати й провітрити стомлені ноги.

Ми розмовляли про те, як воювали раніш. Лицарі, озброєні мечами й списами, виходили сам на сам і билися доки їм не набридало. Вороги бачили один одного в обличчя. І можливо, що це було навіть приємно, щось подібне до сучасного спорту, коли грають у футбол або б'ються на шпагах з тупими кінцями. Тепер же зариваються в землю і стріляють навмання по розмічених квадратах або директрисах. Ворога ніколи не побачиш, хіба що потрапиш у полон.

Чого варте все військо Олександра Македонського або всі легіони Цезаря проти одної кулеметної сотні і чого варте військо Наполеона проти кількох балонів «Іприту» або «фосгену» одної хемічної команди?

Нас вчили стріляти з рушниць і з гармат. З дуже великих гармат. І потім сказали, що це іграшки порівняно з газами, з газами, що роз'їдають навіть крицю цих самих гармат, а не те що кволе тіло сучасної людини. І в наших уявах після таких розмов повставали зруйновані міста

з трупами отруєних жінок і дітей, спустошені села і містечка, голодні собаки на центральних вулицях, що зграями штурмували будинки, і десь у ровах і печерах голодні, покалічені люди, що залишилися живі. Отак ми розмовляли.

Раптом десь далеко в суміжних таборах тривожно й жалібно заплакала сурма:

— Тру-ра-ра-ра... а...

Залунали тривожні звуки:

— Тра-тра-ра-ра...

Вибухнула сурма десь зовсім близько...

— Брам-блам-блом-блям...

Глушно на сполох ударили в рельсу в нашому таборі.

— Тривога! — ми швидко схопились і почали натягати чоботи.

З гучним вигуком команди, що загубилася в швидкому, лихоманковому тупоті копит, дорогою кудись промчалася кіннота.

Вся батарея вибігла на передню лінійку й швидко вишикувалася на ній.

— Тру-тру-ру... Блям... блوم... блям... — тривожно мішалися звуки сурми і рельси.

— До газового притулку!... На горби! Бігцем! — пролунала команда.

І ми бігли. Треба собі лише уявити, як ми бігли. Ми бігли, скільки було сили, падали, підводились і знову бігли...

В повітрі зарокотали пропелерами кілька аеропланів і десь з лісу глушно вдарила зенітка. Рокот знарядів покрив аеропланний стрекіт і вони вибухнули високо в повітрі білими хмарами...

А ми, задихаючись, бігли...

Кожний заспокоював себе, що це лише умовність, що це не справді, це лише репетиція. Але умовність так впливає на уяву, що ми перестали вірити, що це лише гра в піратів, ми вже сприймали все це як справжню хемічну атаку.

Коли ми видрапались на горби й трохи одихались, ми побачили, що весь табір вкрився густою наміткою диму. Стемніло. І в вічernьому повітрі глушно й блискучо рвався феєрверк. Ми втікли в газопритулок од небезпеки і тепер мали насолоду стежити за театральною постановою хемічного бою. Але все це була лише сама умовність.

«Троє мушкетерів» спустилися з горбів у куці. Ми згадали, що настав час побачення Шварцборда з Офелією із крамнички. Ще здалеку ми побачили в куцах дві постаті. Постать кремезного крамаря, що розмахував кулаками перед самим носом сухорлявої постаті Шварцборда.

Це вже не була умовність, це була дійсність. Не бажаючи гратися в дійсність, ми потихеньку відступили перед розлютованим роґоносцем.

V

Ніч. Що можна розповісти про ніч? Ніч глибока й довга, як життя. Ніч в космосі, її освітлюють відомі й невідомі світи своїм напруженням і бажанням летіти вперед. Таку ніч можна охороняти з рушницею в руках.

Вночі можна порівнювати себе з космосом. І, не зважаючи на те, що наше сонце порівняно з зорею Бетельгайзе, — як картоплина порівняно з качаном капусти, а земля — як маківка порівняно з картоплиною сонця, людина може увияти себе володарем світу.

Земля кульбою мчить у ніч. І таку ніч можна охороняти з рушницею в руках.

Такої ночі можна міцно спати, прикрившись шинелею, лігши велетнем на цю кульку-землю. Можна сидіти на землі й пестити ноги коханої в коротенькій спідниці вище колін. Можна трансформувати всі речі й оточення. Місяць можна увияти за червоноармійця з рушницею, і тоді «місяць з рушницею» — вимір часу, тридцять днів, трансформується в матеріальний образ, що можна його помацати очима.

Вночі може народитися геній, можна зробити винахід, але до ранку цей геній може померти, а винахід стати плагіатом. Можна думати про великі речі, а робити дрібниці.

МИ ЧИСТИМО КАРТОПЛЮ

О другій годині ночі, коли в отвір намету світили уже майже розпечені темрявою зорі, хтось настирливо потягнув мене за ногу. Я упав з високого верхів'я кубічних нагромаджностей сну, зорі блимнули й згасли, і я побачив вогник сірника в руках днювального. Він, як нічний Квазимодо, впершись до намету, лякаючи своєю несподіваною присутністю й потворними тінями від вогника сірника, тягнув мене за ногу, ніби стягаючи з постаменту сну, що на нього я, хлопчисько, легковажно виліз.

— До кухні! Вставай, вставай швидше! — крізь сон почув я звичайний наказ. — Карпюк! Митюненко! До кухні! Швидше, швидше. Вставай!..

Сірник погас, і днювальний вийшов з намету. Знов крізь отвір намету засвітили майже розпечені темрявою зорі. В різних кінцях заворушилися Митюненко і Карпюк, і хтось зі сну брудно вилаявся, мабуть, лаючи якогось героя свого сонного роману.

Ми одягалися тихо й не поспішаючи, щоб не потурбувати своїх товаришів, і холодний подих ночі породжував сумніви й незадоволення в наших ще теплих од сну тілах.

Що ви зробите, коли будете у відпустці в місті й побачите п'яного, що бешкетує? Що ви зробите, коли ваш командир буде п'яний і накаже зняти йому чоботи? Цього звичайно не буває, скільки мені відомо, але на таке запитання треба відповісти так: я йому зниму чоботи, а потім подам на нього реляцію.

З таких запитань і відповідей починається наука про закони поведінки й дисципліни. Після такої науки починається «заохочування» і кара, у формі нарядів або відпусток до міста, висловлення догани перед строем або висловлення подяки.

За один місяць я переконався, що професія військового дуже серйозна. Щоб бути військовим, треба до цього мати безперечний хист. Особливо такий хист треба мати, щоб бути командиром.

Наші командири були віком молодші за нас, а вміли поводитися з нами якось особливо, що викликало слухняність і пошану до них. Це дуже важка річ. Мене не слухається мій синок, що йому 21½, а як же примусити слухатися сотню людей віком до тридцяти?..

— От вам і Офелія! — стиха промовив Карпюк, втоптуючи ноги в неслухняні чоботи.

Очевидно, метода «заохочування» не обійшла й нас, але все ж ми не сподівалися такої спритності від нашого батареїного рогоносця - крамаря, а, може, навіть і кооператора.

— Я не сподівався, що наш кооператив працює і вночі! — тихо зауважив Митюненко.

Перше, що ми побачили, було обличчя Шварцборда, освітлене вогнем кухенної пічки.

Йому на обличчі стрибали тіні, і було таке враження, ніби він винувато кліпає повіками.

Нам видано величезні ножі, що ними можна було різати биків на різниці або брати участь за пікадорів на бої биків у Мадриді, але цими ножами, на жаль, треба було чистити лише картоплю.

— Черговий, — закричали ми майже хором, — давай ми з тебе зробимо котлету!..

В небі пересунувся Віз, і Чумацька дорога білястою смугою простягнулася кудись у безвість. Зоря Бетельгайзе, іприт, цілі серії дівчат у коротеньких спідницях вище колін втрутилися в нашу розмову недосажними нереальностями, а в наших руках поблискували лише величезні ножі, що ними можна було різати биків, і хрумтіло 8 пудів звичайної картоплі.

VI

Є велика сила, що знаходиться в крові будь-якої живої істоти, — це страх. Міріадами чорних піщинок він розсипався серед червонокрівців і білокрівців нашої крові. Піщинки страху лежать нерухомо на дні наших кров'яних каналів, і хвилинами ці канали каламутяться, як од великої несподіваної зливи, і тоді все наше тіло охоплене темною зливою страху.

Почуття страху фізіологічне. Щоб нічого не боятися, треба вміти правильно дихати. Безстрашна людина — це людина, що вміє правильно дихати.

Страх — це містика фізіології. Він засліплює очі й дурманить мозок, як релігія.

Страх — це єдина релігія всіх безвірників. І як у релігії є відступники, так серед безвірників є ті, що не бояться страху, таких людей звуть героями.

Люди майбутнього всі будуть героями, бо вони нічого не боятимуться. А тепер ще страшно навіть прочитати книжку, яку не так написано, як до цього звикли.

Ми вишикувалися в довгу шеругу. Була глибока, темна ніч, яка незабаром мусила перейти в сірий ранок. В темноті ледве чути слова команди й цокання закаблуків. Вітер задирає поли шинелі й заважає слухати. Куди? Праворуч чи ліворуч? Рухаєшся інстинктивно, куди рухається вся чорна маса людей.

Прийшов комбатр, і шеруга стихла, завмерла. Хтось комусь наступив на ногу, і в першій лаві трохи заворушилися. Комвзводу пройшов уздовж шеруги й зупинився:

— Митюненко, припинить розмови!

— Це не я...

— Не сперичайтесь!..

Ми стоїмо і чогось чекаємо. Незабаром усі знають, що чекаємо, щоб приїхав грузовик або трактор, який має вивезти гавбиці на позицію. Це бойова тривога. Чекаємо довго й уперто. Вітер забирається під шинелю і грається з наспіх затягнутим поясом. Ні грузовика, ні трактора нема. Холодний, сірий ранок поволі освітлює всю батарею, що кількома шеругами вишикувалась на плацу коло гавбиць.

Командування радиться і врешті виходить з прикрого становища. Звідкись являється довгий і грубезний канат. Його прив'язують до гавбиці. Подається команда, і вся батарея, 400 чоловіка, вже тягнуть за цей канат. Це нагадує якісь єгипетські роботи, коли будували піраміди для фараонів.

Тепер урочиста тиша змінюється на галас, сміх і вигуки напружених м'язів чотирьох сотень людей.

Дві гавбиці і дві французьких гармати, що їх колись взято в полон у білогвардійців, рухаються під нашим дружнім натиском, і незабаром вже вони стоять на позиції, хижо витягнувши свої джерела на ліс полігону.

Холодний і вітряний дощовий день зустрічає нас вже далеко на полігоні. Ми закопалися в пісок, виставили стереотрубу й сидимо коло телефону, передаючи один одному телефонну рурку, щоб не віддушити собі вуха. Сьогодні ми на передовій чаті, мусимо стежити за розривами набоїв і передавати накази з командної чати на батарею.

Спереду від нас видно бліндаж супротивника, що його ми маємо обстріляти з наших гармат. Нам холодно і страшно. А що, коли набій не долетить до бліндажу і впаде коло нас? І ми старанніше зариваємось у пісок. У бік од нас настирливо торохкотять кулемети й рушніці піхоти.

— Ту-у... ту-у...

Тоненько, як муха, співає телефон. Ми передаємо команду. Серце напружено б'ється в грудях, і стає ще холодніше. Каршук, ставши спиною до вітру, довго й зосереджено мочиться в пісок.

— По бліндажу супротивника! — лунає команда.

— По бліндажу супротивника! — як луна, голосно повторює телефоніст.

— Лівіше 005!..

— Голівка чорна! Набій повний!..

— Батаресю!

— Огонь!

— Огонь! — видихнувши з себе останній дух, викрикує телефоніст. Бум - бум... — приглушено заходить до нас, ми остаточно зариваємось у пісок.

Хрррррр...

Наростає в повітрі звук.

Хрю - хрю - ррох - рох - рох...

Потім тихо... І раптом:

Гу - гу!... Грррррр...

І ми бачимо, як трохи правіше від бліндажу, вгору, вище лісу, злітає стовпом роздертий на шматки дим і пісок. Повітря збиває з ніг, і дрижить земля. Піхота од несподіванки припиняє стрілянину, і лише чути, як ще гуде далекий ліс і вітер сусликом свистить у піску.

До цього можна звикнути, коли знаєш, що це безпечно. Але, щоб не боятись справжньої небезпеки, треба вміти правильно дихати.

VII

За вимогами знавців і теоретиків літератури, кожний роман, кожне оповідання мусить кінчатись певним виплутуванням героїв з інтриг, подій і положень. Живу людину виплутує з роману життя смерть. Отже, цих вимог не доведено до логічного кінця, а тому й самі вони необов'язкові й нелогічні.

В театрі, в малярстві гра в піратів — умовність, а в літературі побутовщина — відсталість.

Люди живуть серед різних речей, подій і історій. Вони самі знають ці речі й події, і показувати їм речі так, як їх вони звикли бачити, це — графоманство, це значить сумніватись у здоровій здібності тисяч живих, здорових людей.

Чому все треба розглядати en-face, в лице, без будь-якого маленького зрушення, а чому б не поглянути на деякі речі хоча б у профіль?

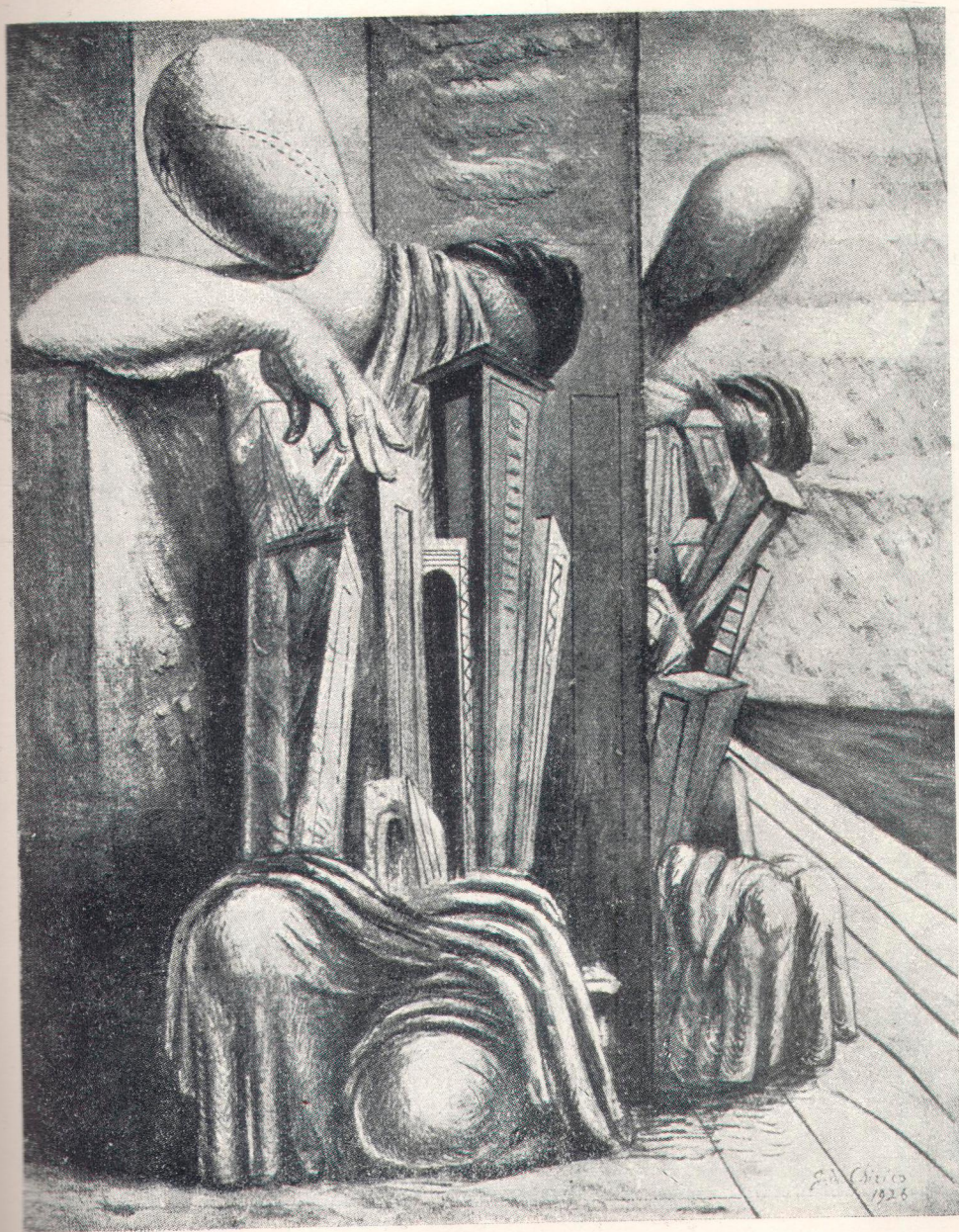
Речам набридло стояти на своїх звичних місцях, вони хочуть рухатись. Вони вимагають нового поведження з ними, нової революційної етики.

А люди хочуть рухатися, жити і працювати хоча б до 100 років.

ЕПІЛОГ

Місяць кінчився, як театральна вистава. Ми розходимось по домах. Чотири сотні смертей логічно мусили б розв'язати наше оповідання про чотириста людських романів. Але ми не будем такі безжалісні, як теорія літератури, і відпустимо наших героїв на всі чотири сторони гуркотливого й бундючного життя. Хай ще трошки поживуть.

Маленький чорвнявий, як жуук, кіно-механик Карпюк розкрутить ще тисячі метрів целолюдної плівки й цинічно пережене час і зрушить з місця шматки простору. Він покаже романи, що в них протягом години

Г. ЧІРІКО

МАНЕКЕНИ НА УЗБЕРЕЖЖІ

ЖУАН ГРІЗ

П'ЄРО З ГІТАРОЮ

Він був сфінкс.

Це не значить, що він був член масонської ложі, або той сфінкс, що його спину геть чисто попсовано накінечниками парасольок — туристів у Єгипетську Тьму.

В усіх обставинах життя на ньому був ідеальний смокінг, навіть тоді, коли він тільки-що виходив з диліжансу, що перебив дві вісі на шляхах Аргентини.

Він був сфінкс... Уявляйте...

Елегантно торкнувши пальцями кінець капелюха, він підходив до вас і казав:

— Сер! Я дуже розвіяний! Прошу вибачення! На жаль, я забув у приятеля свої сірники! Прошу позичити 40 центів на гаванську сигару — я свою тільки-що згубив на фермі Бентона! Поверну у четвер...

І тоді вас обіймав найжахливіший жаж, ви виймали п'ятидоларівку і робили гіпотезу, що в четвер дощ неможливий, а журавля в небі не побачиш у листопаді...

Що до мене, я його вперше стрів біля брами свого вігваму на зюйд-зюйд-вест од Фріско. Я якраз хотів ступити один крок в напрямку до веранди з каріятидами, яких виточили ще сто літ тому червові Праксітелі, — вічна їм моя слава, бо через них одна каріятида проломила голову моєму дядькові і зробила мене нащадком прекрасного сейфу «Natanale», — коли:

— Сер!

Я обернувся.

У воротах брами стояло щось надзвичайно, витончено культурне і робило мені жести полішинеля.

На це я йому зауважив, що в мене прекрасний млин, що вітряки не в моді, що вентилятор більш послідовний у кривлянні і що я не сер, а Бед з Білого Коралю і моя візитова картка в мене під 12-м ребром на пасочку.

І уявіть собі, він не звернув на це жодної уваги. Обличчя було так само усмішкувато-кам'яне, а сірі очі загрузли в мою душу, як дванадцята євангелія, вислухана примусово по черзі у в'язничній каплиці.

— Сер! Я дуже розвіяний! Прошу вибачення! Я оце їхав до свого брата але забув адресу! А вже вечорів. Тут же близько взагалі не передбачається готелю! Отже!..

— Отже, можеш розбити концентраційний табір, тільки не грай словами, як ланками од годинникового ланцюжка. Те саме, що ти мовив, я сконденсував би на розмір у 100 раз менший! Іди!

Таким чином було зав'язано знайомство, і я в той же вечір пізнав усю його пекельність.

Уминаючи біфштекс, ця істота мовила:

— Божественно! Прекрасно! Надзвичайно!

— Хлопче! — сказав я. — Коли ти гадаєш, що я можу терпіти такі слова за нормальної функції свого шлунку, то ти безперечно помиляєшся, як консерватор у кількості голосів цього року. Їж і мовчи!

Після цієї моєї репліки сфінкс мовчав до ранку другого дня.

Я збирався їхати в Кораль, коли з великим здивуванням взрів його на веранді в кутку. Він сидів у піжамі й курих мої сигари.

Я роззявив рота:

— Е, е! Дозволь, хлопче! Я гадав, що ти вже зник за лінією обрїю, чорт візьми!

— Обрїй? Обрїй — це не що инше, як уява, абстракція. Пірон з Еліди уявляв його собі, як логічну мару, і от...

— І от я тебе коротко питаю: як тебе звуть і чи не гадаєш ти, що я такий самий ввічливо-гостинний, як Голівуд для різних акториків?!

— Мене нікуди не звуть, що до иншого, то ви помиляєтеся! Голівуд зовсім не гостинний! Голівуд — це заперта брама для щастя нещасних людей. В Голівуд входять пшютами, а виходять Рамонаварами, фундаментами мистецтва, фараонами династії Чарлі Чапліна!

— Доволі! Я тебе питаю, чи ти не зникнеш за 5 хвилин звідси, бо я їду на роботу.

— Роботу? Робота — це помилковість всесвітнього масштабу! Що таке робота? Робота — це рефлекс м'язів і нервів у різних комбінаціях! Я ніколи не виконував ніякої роботи, хіба що користувався з роботи инших! Я пан всілякого становища і...

— Рефлекси в комбінаціях!? — заgrimав я. — Геть звідси, заціпка з аристократичного дому, ледащо в розмірі нью-йоркської таможні й першого міністерського крісла в Білому Будинкові!

Тоді він підійшов до мене і глянув, та так глянув, що я вперше в житті почув себе сен-бернардом, якого врятований од смерті альпініст вдарив альпенштоком на Сен-Готарді.

— Сер! Ви мене ображаєте, але я вас милостиво вибачаю! Я залишаюся у вас! Мені подобалася місцевість і я вам по моему перебуванні тут виплачу 100 доларів за місяць.

Я плюнув і пішов!...

Так почалася інквізиція на Білому Коралі.

Захоплений свіжим ранком, я сидів біля коралів і вголос гукав:

— Ех, і світ же! А сонце! Який прекрасний колір! А роса! Ех, і поезія ж!

Колір сонця залежить од спектру, що його в даному разі уявляємо переломленим крізь призму атмосфери. Гра сонця в даному разі — це падання протуберанців, що ми їх спостерігаємо в чистій атмосфері ранку. Роса — це атмосферні опади — сьогодні в розмірі 0,04. Взагалі, коли робити аналізу, весь світ виключно матерія і поезія в ньому не...

Я глянув у бік і вилаявся. Він стояв за мною з тією самою кам'яною усмішкою.

— Сфінксе! — сказав я. — Будемо уявляти тебе таким — катися звідси, коли гадаєш і надалі бути мешканцем мого вігваму! Ти мені псуєш повітря навіть у Коралі!

— Чисте повітря — це перевага озону в атмосфері даної місцевості. Ні слова не мовивши, я звів кулак, зробив граційну еліпеу навколо себе і прямо протуберанцем вліпив Сфінксові в око. І пішли навколо ока Сатурнові кільчички і сів Сфінкс на землю-матінку і був це день першого мого творіння «ліхтарів Талану» — про що я йому зазначив додатково словесно.

За два дні Сфінкс був уже подавав мені надію, що я його розгадаю. Він почав звати мене на ти, зазначив мені, що його звуть Гарвей Джонсон, що його батько повісився на чапаралі, а мати на троянді, і що в нього був брат, але непередбачені видатки на Нью-Йоркську поліцію поставили брата в ніякове становище... На третій день Сфінкс увійшов увечері в мою кімнату, розгорнув невідомо де дістанутий «Таймс» і «тикнув» мені пальцем в таку замітку:

«Сенсація! Сенсація! Сенсація!»

Цими днями поблизу Дженкінсону пострілами з вінчестерів було зупинено потяг Техас - Нью-Йорк.

В вагон службовців увійшло двоє людей в масках, роззброїло службовців, зламало сейф і, забравши біля 5.000 доларів, зникло.

Службовці, гадаючи, що грабіжників багато й вони біля потягу, не оборонялись. Але коли потяг рушив, виявлено, що, крім двох в масках, нікого не було».

Виявлено, що один з грабіжників ніхто інший, як Вудро Форстер — сміливий грабіжник потягів.

— Ну що з того? — запитав я Гарвея, прочитавши «сенсацію». — Я так гадаю, що це не торкається ні твоїх родичів, ні моїх овець! Бандитство й більш нічого!

— Геройство! Лицарство! Нірвана! Божественно!.. — почав Гарвей і отримав від мене «ліхтар Талану» раніш встановленого часу.

Цей вибрик Сфінкса позбавив мене певності, що я його виправив.

Але ввечері Гарвей не псував мені поезії.

Я уважно слухав оповідання Гарвея про пригоди Вудро Форстера, що їх він сам чув від товаришів.

Оповідань вистачило на тиждень, а потім земля знов повернулася до своєї віси, і я чекав ночі, щоб запертись у своєму кабінеті...

В один прекрасний, — як біблія в чорній обгортці і з хрестом, що нагадує шибеницю, — день Сфінкс так само таємно зник, як і з'явився.

Я вже хотів вписати його в історію й спокійно, по-фермерському, поетично жити без Сфінкса в смокінгові, що псує поезію.

Але, очевидно, Сфінкс був мені за премію при моєму народженні, бо через тиждень він влетів у двір моєї ферми з таким виглядом, наче за ним гналися святі батьки Іспанії 1620-тих років.

З рота Сфінкса що-хвилини вилітали жакливі слова, наче він був оборонцем Гібралтара.

Він кричав:

— Ррозтrophу!... Вб'ю!...

Почувши ці слова, я вже хотів розгадати Сфінкса в кримінальному розумінні, але він убіг до мене в кабінет і, впавши на тапчан а la мадам де-Помпадур, заплакав.

Цьому не можна дивуватись, бо історія доводить, що сфінкси вміють плакати.

Є люди, що бачили, як заплакав великий Єгипетський Сфінкс в той час, коли лорд Чемберлен, надівши монокля, записав у журналі вихідних паперів наказ про алітаторів Нилу й заборону текти означеному Нилу нижче Судану, затуливши його лордом Алембі.

Тому не дивно, що й мій Сфінкс заплакав.

Мене ніби голкою пронизала жалість, і я вже гадав замовляти собі на сомбреро кrep.

— Сфінксе! — сказав я. — Сфінксе! В тебе зарізали батька, матір? Апоплексичний удар у кістак перекинув твого діда, а ревматизм в щелепи знищив твого двоюрідного брата?...

Сфінкс мовчав.

— Сфінксе!...

— Мене звуть Гарвей Джонсон, містер.

— Гарвей Джонсон містер?

— Ти глузуєш, чорт тебе забери, поетичний евkalіпі, залізне дерево!?

— Нічого подібного, містер Сфінксе... тоб-то, вибачте, Гарвей Джонсон! Я питаю, чи греч у кістак не перекинув вашого діда?.. Чого ж ви плачете, коли ні?! Кулідж іще живий, і Техаській конституції не загрожує ніяка небезпека!...

— А тобі, Бед, можна розказати все? — запитав Гарвей.

— Можна, оскільки справа не йде далі Колумбового яйця!

— І ти нікому нічого не скажеш?

— Скажу, якщо можна що-небудь кому-небудь сказати на шістдесят миль від моєї фарми!

— Дивись же, Бед!

— Не бійсь! Колібрі очі не виклювали, а кішок у мене не водиться!

— Слухай же!...

— Я і так слухаю! Мої барабанні перетинки ніхто не вирізував на турецький барабан, а вушні раковини не закриваються, як морські устриці!

— Те, що я тобі скажу, — велика тайна! Я люблю!...

— Біфштекс на фіговім маслі? Жарену мотоциклетку на бензині? Філе з собачої ноги? Французьку булку, нарізану мечем Жанни Д'Арк? Англійську флоту? Свою десятирічну бабусю?

— Дурень! Я люблю жeнщину!...

— Ох ти грецька ковбаса, собачий капітан, гупперчовий сфінкс! Ти хочеш «ліхтаря Талану»? І чому ти раніш не сказав? Я гадав, що розгадка сфінкса прийшла до кінця, а він... «Я люблю жeнщину»!...

Я обурився.

Гарвей Джонсон спокійно глянув на мене.

Він знову був Сфінкс.

— Так, я люблю жінчину з ферми за шістдесят миль звідцїля.

— Як же ти познайомився з тією жінчиною? Вона їхала на прогулянку верхи на солідному першероні, і раптово на неї (о, жах!) налетів скорпіон? Ти прицілився з Монте-Кристо і звалив скорпіона на місці злочину п'ятьма кулями в один міліметр? Так? Потім вона, жінчина, назвала тебе лицарем і причепила тобі в петельку вікторію — регію діаметром в два сажні? Нарешті притягнула тебе за вухо до свого папаші й рекомендувала врятувателем батьківщини і т. ин. і т. ин.? Мабуть так і познайомились?.. Однак, дивлячись обома очима на те, що ти прийшов сюди з плачем і ревом «вб'ю», видно — папаша жінчини зрозумів своєю безмізковою головою, що ти виразка громади й шкідливий елемент і через це ввічливо тикнув пальцем у двері, з повною історією, географією й типографією дороги, що нею ти можеш потрапити додому. Так?

— Трохи так, але я плачу просто з радощів. А ти дуже уразлива людина!

— Ну то вставляй пластинку і заводь грамофон!

— Познайомився я з нею так. Я йшов переліском... — почав Гарвей.

— А куди ти йшов і якого чорта йшов, містер Сфінксе?!

— Це не твоє діло, Бед!

— Хай так і буде, Сфінксе! Ти частенько так прогулюєшся?

— Кожної ночі!

— А-а! Ночі! Далі!

— Я йшов переліском, нюхав свіжий озон і радів...

— Нюхав, чи ніхто не слідує за тобою, і радів, що ні?

— Не перебивай, Бед, бо інакше багато не розкажу! Йшов переліском і раптом помітив — несеться у весь кар'єр красивий жеребець...

— Жеребець? Запишемо це в «blok-notes»!

— На жеребці сиділа жінчина й...

— Розпачливо верещала?

— Я зрозумів, що вона...

— В громадській небезпеці?

— Очевидно, жеребець сказився...

— Як...

— Я кинувся вперед і схопив жеребця за уздечку...

— Після чого вивернув собі шелепу...

— Ногу! — поправив Гарвей.

— І загубив свідомість!

— Після цього...

— Після цього іди ти к національним чортам, Гарвей, бо я читав цю історію у Майн Ріда, Фенімора Купера й Жюль Верна, а тому вона мені більш відома, ніж тобі. Я і так знаю, що далі було, і вже тобі сказав. Врятування батьківщини, поцілунки й заручний перстень. Потім папаша, що

жаліється на подагру й конституцію, «Виразка громади» і ввічливий палець в напрямку до дверей, як у статуй Свободи в гавані Нью-Йорку. Я це знаю, Гарвей. Банально й шаблонно, містер Сфінксе!

— У цієї жінчини немає папаші!

— Тоді є сестра й прабабушка!

— Немає й сестри й прабабушки!

— Але є який-небудь почесний родинний чорт?!

— І чорта немає!

— Заткни пробкою рот, Сфінксе! Я ще не бачив людини, що не носила б у своїх грудях «поширення легенів» і чорта!

— А я бачив, Бед! В неї не може бути чорта, бо вона янгол!

— Янгол?

— Так! — промовив Гарвей, не помічаючи моєї іронії.

— А скільки в янгола крил, і яким пухом вони обросли?

— Дурень!

— Сфінксе! Я все-таки дуже радію цьому янголу, бо він зробив тебе поетичнішим! Ти мене познайомиш із ним. Ти не міряв, скільки сантиметрів завширшки литки янгола?

— Дурень!

Я розійшовся з Гарвеем і більше в цей день із ним не зустрічався, працюючи в Коралях.

Я радів з того, що Сфінкс вміє кохати, «нюхати чистий озон» і не псувати людині поезії прозою й прозаїчного обіду поезією. Перший раз при Сфінксі я заснув без нігілістичних кошмарів.

Ранком другого дня, коли я прокинувся, наді мною стояв Гарвей.

— Сфінксе! — сказав я. — Ти збираєшся на другу імперіалістичну війну?

— Ні! — відповів Гарвей.

— А на консервативного чорта тоді в тебе за поясом два «Кольти»?

— Ми їдемо до тої жінчини! Вона вдова, і її звуть Еліза Грантом!

— Як, Сфінксе! Через те, що її звуть Еліза Трань-тонь, ми повинні збиратися, як на експедицію проти ганібалів на Соломонових островах? Я тебе розумію! Коли вона насмілиться пустити одну стрілу в моє серце, я їй пущу 9¹/₂ кулі з пістолету шостого калібру. Я готовий!

Я вдягався не довго, і скоро ми з Гарвеем сиділи на міцних мулах.

Ми їхали цілий день, і я не знаю, чи переїхали Гринвичський меридіан, екватор і північний полюс, але все-таки ми прибули до місця мандрівки надвечір.

Оселя Елізи Грантом була маленька, але красива й акуратна ферма. Навколо будинку росли цитринові дерева. Вони мали приємний запах великосвітського салону.

Коли ми в'їхали в двір ферми, до нас підійшов рижий варвар. Міркуючи, що він міг бути Вашингтонським обеліском, я хотів вже стріляти в нього, але мене схопив за руку Гарвей.

— Ти випив, Бед?

— Нічого подібного, але я не дамся нікому в руки! Навіть, коли він... Сфінксе!

Гарвей узяв мене за руку, і ми пішли садком до будинку.

Коли ми проходили повз бесідку а la шатро Мойсея на Сінайських Альпах, звідти вилетіла какаду й зупинилася перед нами.

— Здрастуйте, містер Гарвей Джонсон! — сказала какаду й повернулася до мене.

— Бед! — сказав я собі. — Бед! Вона стрільнула в тебе очима! Виймай пістолети й стрілай, поки не загруз в болоті!

Але й тут мені дав тормаз Гарвей.

— Це не вона! — сказав він. — Вона краща на 100%.

— Коли вона краща, то я і мій пістолет паралізовані, як був паралізований Авраам в той час, як хотів різати на біфштеки Ісаака! Бед читай собі «нині отпускаєш», — сказав я.

Гарвей прозаячно ткнув мене під ребра.

На веранді будинку, куди ми підійшли, стояла вона й вітала нас, граціозно (хм!?) махаючи рукою.

Біля мене розітнувся голос Гарвея:

— Це мій товариш!

— Мій сусід? — запитав тоненький, як політичний ультиматум, ротик.

— Так точно, міс Трань-тонь! — відповів я.

— Містрис Грантом! — виправила вона.

— Все одно! Трань-тонь чи Грантом, ви зостанетесь пахучою квіткою!

— Це комплімент? — сердито сказала вона.

— Комплімент, бо ж його не витягнуто з енциклопедії Брокгауза й Ефрона!

— Ви не досить ввічливо балакаєте.

— Вибачайте, але я не визнаю ввічливості, витягнутої з тої ж енциклопедії, бо я — Бед Вівцевод із Білого Коралю!

— Ви, очевидно, ніколи не були в світі й не знайомились з жінчинами! — повчаюче весело сказала вона.

— Так, містрис Трань-тонь! Я не бачив світу й не розумію містера Гарвея, що влопався в вас по самісінькі вуха тільки через те, що, рятуючи вас, викрутив собі щелепу!

— Мовчи, дурню! — люто й тихо зашепотів Гарвей, а містрис Грантом засміялась.

— Сфінксе!... — сказав я голосно Гарвею. — Сфінксе! У мене в кобурах два не розряжені пістолети. Це буде «ліхтар Талану» найвищого напруження. Мовчи!...

Містрис Грантом побачила, що між нами вийшло щось таке, що виходить поза межі хмародряносвітської балачки, і тому запросила до кімнати.

Ми зійшли на веранду, а з неї через скляні двері — в їдальню.

Було вже досить темно, щоб злякатись інтимності, і тому засвітили лампу.

Не стану описувати, як ми прозаїчно напихали свій шлунок.

У всякому разі їли добре й з більшим смаком, ніж ті негри, що поїдають всі експедиції каліфорнійських золотошукачів в Південну Африку.

Коли ж наші животи пересторожливо й авторитетно почали урчати, ми, аби не дратувати їх, встали.

— Що ж ми тепер будемо робити, містер Сфінксе і містріс Трань-тонь? Будемо гратись в політичну економію й «Лігу Час»?

— Хм! Не знаю!.. Е, ні! Почекай! — сказав Гарвей і нахилився до вуха містріс Грантом.

Вона підійшла до роялю й припестила клавіатуру. Рояль жалібно верескнув.

— Сфінксе! — сказав я. — Яку інквізиторську кару готує нам мадам Трань-тонь?

— Дурень! Вона хоче заграти нам рапсодію Ліста!

— Розсол з листям, Сфінксе? Я проти цього нічого не маю, але ще ні в одному ресторані не їв такої їжі.

— Це не їжа й не розсол з листям, а рапсодія Ліста! Симфонія така!

— Сифон, Сфінксе? Коли він з сельтерською водою, нічого не маю!

— Дурень!

Поки ми так критикували музику містріс Грантом, вона її безжалісно перервала останнім жахливим, як рев леопарда, акордом і сказала:

— Може, ви вже на спокій підете?

— Я так гадаю, що пора вже вложити ребра в футляр! — сказав я.

— Вам уже приготовано кімнати!..

Почувши це, я героїчно потяг на буксирі Гарвея до кімнат, що їх нам показала містріс Грантом.

Перед дверима своєї кімнати я сининився і стиснув їй руку, а на вухо Гарвею шепнув:

— Сфінксе! Коли на тебе вночі налетить дивізія блощиць, тараканів і такого іншого, ти зараз же сповісти мене! Тоді я наб'ю пістолети, врятую батьківщину і, сівши на мула, через 8 годин буду дома! Але знай, Сфінксе, що в мене є особливі переконання на те, що я сам на ранок буду кістяком етнологічного інституту або єгипетською мумією! Кати!

Однак, сказавши це, я не ввійшов у кімнату. Я перечекав, поки Гарвей зник у своїй, а містріс Грантом у своїй.

Ввійшовши в кімнату, я почав роздягатися.

Потім ліг на чисту постіль, але заснути не міг. Зі всіх кутків на мене дивились критичні фізіономії.

— Бед! — сказав я собі. — Ти ніколи нікого ніде не лякався і не лякаєшся, але тільки тоді, коли діло було таке ж відкрите, як декольте салонної баришні. Коли ж ти попадаєш в єзуйтську атмосферу вісімнадцятих віків, то робишся кислим салатом на касторовім маслі!..

Сказавши таку аксіому, я подивився на годинника. Було 12 годин ночі.

Я знов одягся й вийшов на веранду.

В садку було тихо, лише недалечко дзюрчав фонтан.

На небі схидно всміхався молодик.

Він нагадував мені про Сфінкса й про те, що я його не розгадав.
— Ех ти, старий потертий цент! — звертався я до молодика, але він ще схидніше роззявляв рота, наче хотів сказати, що він замовив собі вставну щелепу...

Я заховався за деревом...

В сад вийшла містрис Грантом і стала співати тиху, печальну й довгу як похоронна процесія, пісню...

Все складалося банально, шаблоно і... сфінксом.

Я рішив теж кінчити банально, шаблоно і... сфінксом.

Я підійшов до містрис Грантом і взяв її за руку.

Вона навіть не обернулася.

— Містрис Трань-тонь! Ви така печальна, як артистка, що грає rolę Елліди в п'єсі «Дочка моря» Генріка Ібсена на сцені «National theaters» в Чикаго!

Вона мовчала.

Тоді я згадав, що коли вночі беруть за руку красиву жінчину, то обов'язково падають на коліна й кажуть «люблю».

Я зробив це саме.

Я сказав містичним тоном, що від нього мало віяти жахом:

— Я вас люблю й уб'ю Сфінкса!

Вона засміялась:

— Ви дуже химерна й чудернацька людина й це мені подобається, але ж ви знаєте, що я заручена з Гарвеем Джонсоном, і тому...

— Дуже гарна година, але, на жаль, по барометру центральної метеорологічної станції на завтра ранком дощ, східні вітри, 24 градуси тепла по Цельсію й увечері 0,02 атмосферних опадів!

Проклятий Гарвей! Чортів Гарвей! Гутаперчовий Сфінкс!

Я тихо пірнув у темну частину алеї й зник у кущах, незамічений Гарвеем.

Все було так банально й шаблоно.

Гарвей нахилився на одне коліно в стилі «Венеціанського відродження», поцілував руку містрис Грантом і сказав:

— Яка прекрасна ручка! І поміркувати тільки, що вона складена з епідермісу, який має в своїх нетрах шкіряне сало, котре!..

— Сфінксе! Ти забув про «ліхтарі Талану»! — сказав я, виходячи на світле місце алеї так, наче я йшов від веранди. Сфінксе! Ти псуєш поезію!.. Сфінксе! Бабушку твою в двадцять чотири погубелі й сорок смертних кар!.. Сфінксе! Коли я виб'ю з тебе... сфінкса?!

Гарвей нічого не сказав.

— Вже досить пізно! — сказала містрис Грантом.

Ми знову пішли спать.

Я мав підставу гадати, що ми знову зійдемося в садку й знову повториться те саме, як у вічному круговороті Ніцше або на «Чортових каруселях» на ярмарку в Брукліні, але цього не сталося.

Я спокійно заснув...

Коли я прокинувся, наді мною стояв якийсь копійчаний мефістофель.

— Сфінксе! — сказав я. — Ти готовий для експедиції в Абісінію й далі?

— Готовий!

— В такому разі кати авангардом, поки я вдягнусь!

Вдягався я, як і завжди, з швидкістю пароплава на Місісіпі.

На дворі вже чекали нас наші мули.

Прийшов знов рижий варвар, і я знов прийняв його за Вашингтонський обеліск.

Я вихопив свої пістолі, й одна за одною випустив 9 куль поверх голови варвара.

Потім стьобнув мула й галопом понісся додому, довго чуючи за собою запах великосвітського салону.

Коли я був на півдорозі, я спинив свого мула й наказав зробити це саме Гарвею.

— Дай мені твої пістолі! — сказав я.

— На що вони тобі?

— Я хочу перестріляти отих ворон, що сидять на пенях. Вони нагадують мені смерть мого дядька, що на самім кінці передумав і замість того, щоб відписати мені, написав в заповіті, що всі його гроші, біля 1.000.000 доларів, переходять до його коханки!

Гарвей покірно виняв з кобур свої пістолі й дав мені.

— Сфінксе! — сказав я. — Я тебе вб'ю! Читай «Оченаш»!

— А я тебе! Читай «te Deum»!

— Чим?

— А оцим! — сказав Гарвей і виняв з-під сидла третій запасний пістоль.

— Добре, Сфінксе! Я пожартував, бажаючи розгадати... сфінкса.

— Ну й добре, Бед!...

Ми приїхали додому о 4-ій годині ввечері, саме в той час, коли соціалістичні депутати в сенаті кажуть: «шабаш! Пропав наш восьмигодинний робочий день! Консерватори розкидали по місту 100 тонн прокламацій, тоді як ми мали змогу зробити цього тільки на 50%».

Гарвей зразу ж по приїзді ліг в постіль і заснув.

Ві сні він базікав різне чортівиння, а на ранок другого дня він написав записку знайомому докторові, товаришеві в Техасі, і попросив мене, щоб я поїхав і привіз його сюди, на мою ферму.

Я згодився й через тиждень довгого шукання нарешті привіз Гарвеєві того доктора, що він бажав.

Доктор перш за все виняв грамофонний рупор, поставив його до грудей Гарвея і, з'єднавши з мікрофоном, сказав мені:

— Чусте?

— Чую, містер докторе! Сфінксове серце стукає так, як йому й слід стукати!

Доктор нічого не сказав і витяг паровий молот.

Обламавши ним ребра Гарвеєві, він сказав, знов звертаючись до мене :

— Життя йому 2 тижні !

— 2 тижні, 12 годин, 28 хвилин і 4 секунди ?

— Так ! В його грудна жаба й рак шлунку !

Я запротестував.

— Докторе ! Я знаю, що він Сфінкс, але не гадаю, щоб він коли-небудь із болотяних жаб і міг проковтнути океанського краба ! Й від якихсь там жаб та омарів вмирати величному Сфінксу ? ! Він буде живий !

— Він здохне ! — авторитетно повторив доктор. — Але все-таки я дам вам рецепт : валеріанові краплі й хинні коржички ! Розумієте ?

— Розумію, містер докторе ! Валеріанові пістони й хинні капсулі, шостого калібра ! Я їх закотю Сфінксові в рот прямо з пістолета ! ..

Доктор незрозуміло стиснув плечима й став збирати свої інквізиторські інструменти.

Але Гарвеї попросив, щоб він залишився на фермі, і доктор, з розумінням власної гідності й свого рішучого, згодився.

І, як він сказав, так і вийшло.

Через 2 тижні, одного похмурого дня, Гарвеї гукнув мене, доктора й одного старого робітника мосту ферми.

— Сфінксе ! — сказав я. — Ти збираєшся в міжпланетну мандрівку на ракеті Гарвардського університету ?

— Я не вірю в загробне життя, Бед ! Я визнаю нірвану вмирання, коли з тебе вилітає останній подих, серце спинається в своїй роботі, й кров ...

— Й кров обертається в безглузлого істукана ! Сфінксе ! Не псуй прози поезією ! Ти забув «ліхтарі Талану» ! — сказав я.

— Коли з тебе вилітає подих, ти тоді ясно розумієш, що ти на землі зробив, і що не зробив. Тоді стає моторошно, як ...

— Як на фабриці консервів о 1 годині ночі !

— Іменно цей безмежний жах ти любиш тоді, тобі тоді бажається того, чого ти ще не відвідав, — поцілунку ...

— Елізи Трань-тонь ! .. Сфінксе, не псуй поезії прозою смерті !

— Бед ! Я хочу, щоб ти виповнив мою останню волю й привіз сюди містріс Грантом, щоб я міг побачити її перед ...

— Перед сходженням на Аргентинські Гімалаї, Сфінксе ? Може, тобі купити мокасини, підбиті гвіздками, й сорочку «турист» із Туаль-де-Пор ? Добре, Сфінксе ! Я привезу сюди містріс Трань-тонь, але не псуй поезії прозою й прози поезією ! Будь розумний, бебі ! Я зараз сідлаю мула й їду ! .. Однак, признач годину, коли з тебе повинен вилетіти дух, щоб я не запізнився !

— Не пізніше 12 годин ночі !

— Добре, Сфінксе ! Я записав в Blok-notes : о 11 годині 55 хвилин 55 секунд ! — сказав я й вийшов надвір.

Я осідлав доброго коня й понісся галопом, наче Олександр Македонський на штурм Олександрії.

Вийшовши о 9 годині ранку, я приїхав на ферму Елізи Грантом о 4 годині ввечері.

На дворі ферми мене знов зустрів Вашингтонський обеліск, але, на жаль, при мені не було пістолів.

Я здав йому свого поні й бігом пустився садком до будинку.

Містріс Грантом сиділа на веранді й насвистувала «янке-дудль».

Я вбіг на веранду, впав біля неї навколішки й з містичним жахом сказав:

— Містріс Трань-тонь! Ви в громадській небезпеці! Вас чекає Сфінкс! Доктор зарядив йому валеріановий пістон і о 12 годині, 60 хвилин, 60 секунд ночі він піднесе до пістона фітіль з антоновим вогнем і зірве Сфінкса в повітря! Але поблизу немає пожежної команди! Тому мусить бути те, що буде! Зараз пів до 5, і фітіль уже горить! Сідлайте всю свою конюшню, й навскач на мою ферму! Я їздив до пастора, й він згодився після того, як відпустить на Монблан Сфінкса, повінчати нас! Скоріш!

Я схопив містріс Грантом за руку й рішуче, як оперовий Отелло, потяг її на двір ферми.

— Ви з глудзу з'їхали, Бед! Я ж не одягнута!

— Це нічого не значить! Нехай за вами тягнуть цілий арсенал спідниць, пудри, але зараз ні одної секунди запізнення!

Вона скорилась, і тільки прошепотіла:

— Який ви химерник!...

— Ей ти! — сказав я Вашингтонському обеліску. — За 20 секунд осідлай двох найкращих кобил, що є на конюшні. Мого поні можеш забрати і своїй подагричній мачусі наварити борщу!

Рижий варвар зробив все, як треба робити по «Журналі фермерського господарства».

Скоро я навскач їхав і тягнув за собою уздечку поні містріс Грантом.

Переїхавши Гринвичський меридіан, Суданський Екватор, Техаську широту й 128 китайську паралель, я з'явився з містріс Грантом на своїй фермі.

Ми ввійшли в кімнату, де лежав Гарвей.

Біля його постели вже стояв пастор.

— Сфінксе! — сказав я. — 11 годин, 55 хвилин, 55 секунд, і містріс Трань-тонь!... Містер докторе! Скільки сантиметрів фітіля зісталося й у скільки амперів антонів вогонь?

Доктор нахилився до мене й прошепотів:

— Через 5 хвилин!

— Сфінксе! — сказав я. — Через 5 хвилин я прочитаю тобі «нині отпускаєш», так і не розгадавши Сфінкса! Роби своє останнє бажання не більше трьох хвилин, бо дві хвилини останніх я жертвую пастору!

— Моє останнє бажання, щоб мене поцілувала містріс Грантом!

— Сфінксе! Ти псуєш поезію прозою, але я тобі перший і останній раз прощаю!... Містріс Трань-тонь! Цілуйте Сфінкса!

Містріс Грантом нерішуче підійшла й нахилилася до Гарвея. Він схопив її руками за шию й жадібно притягнув до себе. Містріс Грантом вирішила зросити сльозами Сфінксову смерть...

Проклятий Гарвей! Чортів Гарвей! Гутаперчовий Сфінкс!... Він і тут зіпсував поезію прозою!

Він сказав:

— Які прекрасні й чисті сльози! Вони схожі на гірний кришталі, а, проте, вони — продукт нервової системи й утворюються через особливу індукцію мізкових шариків на кришталик ока...

— Сфінксе! Ти забув «ліхтарі Талану»! — сказав я тоном першої скрипки симфонічної оркестри і, схопивши за руку містріс Грантом, вийшов через веранду в садок, наказавши пастору відпустити Гарвея на Монблан без мене.

Намацавши палець містріс Грантом, що його обхопив заручний перстень Гарвея, я зняв його, закинув у кишені й надів свого.

— Елізо! Він швидко вибухне, й...

— Тссс! — сказала містріс Грантом.

— Що значить, «тс»? Я не барбос, не вівчарка й не шпіц!

— На дворі фарми щось гуде!

— Чміль гуде! — сказав я.

— Ні, не чміль! Здається, автомобіль!

— Ану ходім, побачимо!

Ми пішли, і дійсно, на дворі фарми стояв «Форд».

Я підійшов до шофера й, поклавши йому на плече руку, сказав:

— Звідкіль ти прилетів, яструбе? І на чорта хрипить твоя пекельна машина? Ти ж знаєш, що в будинку готується експедиція на Монблан, а ти гудеш, як орган в церкві Санта-Марія в Брукліні!

Шофер глянув на мене й сказав:

— Це машина доктора, й він наказав мені бути готовим о 12 годині ночі.

— Так! Отже, перш, ніж гудіти тут, треба було спитати мене, тоб-то хазяїна фарми!

— В такому разі, — вибачте!

Підходячи до веранди, ми побачили пастора.

— Фітіль згорів?

— Згорів! — відповів пастор.

— І Сфінкс зробив вибух?

— Так, принаймні, сказав доктор!

— Ну, я докторові вірю! Тепер вінчайте нас! — сказав я, й через веранду пішов до свого кабінету, тягнучи за руку містріс Грантом.

— Але ж так швидко неможливо! — протестувала вона. — Він же твій товариш!

— Сфінкс відійшов в історію, а я ніколи не вважав історію своїм товаришем! — сказав я й, залишивши в кабінеті містріс Грантом та пастора, вийшов до другої кімнати й привів звідтіля двох людей, яких відрекомендував своїми товаришами.

Справді вони були просто робітниками моєї ферми, що допомагали мені в роботі в коралях.

Вони мали бути шаферами...

Пастер вештався недовго в своїх мантиях, і скоро почав молитви.

Він читав їх 5 хвилин, стоячи лицем вперед, після чого йому було потрібно обернутись до нас з благословінням.

— Благословіння Єзуса на ва... ва... ва...!

Я розумів в цьому стільки ж, скільки атеїст розуміється на спиритичних сеансах.

Пастор вилізими з орбіт очима, схожими на Сатурн, дивився над нашими головами, туди, де мали бути двері.

— Стара біблія! Новий заповіт! — сказав я. — Ти будеш по-людському читати молитву, чи бажаєш кулі?

— Ва... ва... ва...! — безглуздо повторював пастор, і раптом, захитавшись, впав, як клунок з морськими сухарями.

Я обернувся разом з шаферами, й...

Позаду нас стояв мій робочий стіл.

За столом стояло три стільці.

На стільцях сиділо три іронічні фізіономії, які, підпираючи лівою рукою щоку й упираючися нею на стіл, правою рукою тримали рівно нам в спини револьвери.

— Сфінксе! — сказав я.

Містріс Грантом зомліла.

Сфінксе! На якого чорта й через які геологічні зміни ти відклав свою експедицію на Монблан, на чорта з тобою доктор та шофер «Форда», й, нарешті, на чорта ви з таким солідним виглядом крутите револьвери? Ви знаєте, що я й оці люди — беззбройні! — я показав на шаферів. — І потім ти, Сфінксе, забув «ліхтарі Талану»!

— Я, Бед, довго балакати не буду! Скажи мені, чи чекова книжка з тобою? Ти повинен, як чесна людина, загоїти мою рану. Я нікому не скажу, що ти зі мною зробив, коли ти мені віддаси 50% всіх грошей, що лежать у тебе в Техаському банку, щось біля 200.000 доларів. Коли ти цього не зробиш, то я вб'ю й тебе, й містріс Грантом, що була зі мною заручена! Я маю право вас вбити по закону Лінча й ніхто мене за це не осудить! Ну, кажи ж, чи згоджуєшся на мою умову?

Я не відповідав одну хвилину. В моїй голові пролітали вихрі думок. Я розгадував сфінкса, й розгадав.

— Так! — сказав я собі. — Цей сфінкс ловко обробляє діла. Взнавши про мене все, що йому потрібно, він обкрутив мене кругом пальця. Він міг просто пограбувати мене, але це незаконно, а шпики тепер такі, що від них не втекти навіть... сфінксу. Тоді сфінксе зробив так, щоб він зміг вимагати від мене гроші, з вигляду законно. Правда, такий спосіб потребує хитрощів та часу, але коли гроші солідні, то це нуль професора математики, і тим часом небезпечно. Так! Я розгадав сфінкса! Він познайомився з містріс Грантом, потім познайомив з нею мене, й бачучи, що

КАРЛ ГОФЕР

КАРНАВАЛ

ЖОРЖ ГРОСС

ПОХМУРА ВУЛИЦЯ

вона мені полюбила, намалювала план роботи, який може намалювати тільки янки й... сфінкс. План був: спіймати мене з людьми в той час, як я цілуватиму містріс Грантом, заручену з ним. Гарвей зробив майже те саме, тільки в іншій композиції! І тепер я нічого не можу зробити, бо я не можу довести, що Гарвей бандит. Так! Не можу!.. Стоп!..

Раптом мою голову пронизала думка. Геніяльна думка, друга розгадка сфінкса.

— Бед! — сказав я собі. — Ти врятований! Ти розгадав сфінкса! Ти зробиш так, а не інакше, й не будеш в тім жалітися! Ти ж досить таки певний себе!..

Я спокійно обняв містріс Грантом і сказав:

— Елізо, не бійся! Він продав тебе мені за 100.000 доларів, як ляльку з дитячого магазину! Він дурень, дурніший за Вудро Вільсона й безглуздіший за біблію. Він зовсім не сфінкс, а...

— Не, стоп! — знову сказав я собі. — Так вийде погано! Ти розгадав сфінкса й міг би зробити розправу по праву, але ти безбройний, так само, як і шафери, а в сфінкса 3 револьвери. Ти не можеш також і нагнати їх тоді, коли з чеком на 100.000 доларів вони сидять в «Форд» і зникнуть. Ти зробиш інакше, Бед! Навіть краще.

Я звернувся до Гарвея:

— Сфінксе! Я дам тобі чек на 100.000 доларів в Техаський банк, але з умовою, що ти і ці люди, — вказав я на доктора й шофера, — нікому не скажете жодного слова.

— Добре, Бед! Я її любив — містріс Грантом — але раз вона любить тебе, то...

— То не базікай, Сфінксе! На тобі твій чек і — під три чорти!

Я підійшов до стола й, відімкнувши лівий ящик, вийняв чекову книжку. Вирвавши задній лист книжки, я написав:

Видати пред'явникові цього чека, містеру Гарвею Джонсону, 100.000 доларів (сто тисяч доларів) без будь-яких затримок. Бед Вівцевод із Білого Коралю.
--

Я подав чек Гарвею.

Він уважно подивився його на світ і вийшов з кабінету, разом з доктором і шофером.

Через хвилину загудів «Форд», і вони поїхали.

— Елізо! — сказав я. — Будь спокійна й чекай на мене тут, поки я не повернусь. Я приїду через тиждень! Мені треба екстренно побувати в Техасі. Коли я повернусь, я привезу тобі розгадку й епілог сфінкса, разом з іншими гостинцями. Згода?

— Добре! — сказала Еліза.

Я поцілував її, й через хвилину малим галопом їхав слідом за сфінксом.

«Форд», по-моєму, повинен був приїхати в Техас о 12 годині дня, що ж до мене, то я приїхав туди тільки через 2 дні.

Прийшовши, я з'явився в банк до головного скарбника, мені знайомого, і запитав його:

— Де їх замариновано?

— У другій. Вулиця Вашингтона, ч. 125.

— Так! Вулиця до Вашингтона, ч. 1425.

— Вулиця Вашингтона, ч. 125!

— 125?

— Так!..

Я пішов шукати означену адресу.

Це був старий, нудний, як гитара, схожий на гарем, будинок, обгороджений великою китайською стіною.

Біля воріт стояв з Маузером вартовий. Він нагадував кладбищенський монумент з Епітафією, що на гробовищі.

Я показав монументові перепустку, і мене пропустили.

Коли я ввійшов у ворота, назустріч мені вийшла стара, потерта й суха, як Краківська ковбаса, шкапа, що над її лисиною можна було міркувати про лагуни Венеції й тихі плеса прерій.

Шкапа відрекомендувала себе доглядачем, і я вирішив, що вона мені потрібна.

Я згадав, що будинок схожий на гарем, стіна схожа на Китайську, а доглядач на шкапу, тому я сказав:

— Ей ти, Євнух, мандарін, потерте сідло! Я — Бед Вівцевод із Білого Коралю, й мені треба, щоб ти повів мене в ту камеру, де сидять вони! Я чекіст із банку!

Шкапа покійно повела.

Ми йшли довгими коритарями, і я кожної хвилини обіймав стіни тоді як шкапа своїми ловкими викрутасами доказала, що вона може бути піфоном, коли попаде до Македонського Лабіринту.

Нарешті ми зупинилися перед дверима з написом — Ч. 14. Шкапа всунула в щілку ключ і відчинила двері.

Спочатку було видно стільки ж, скільки видно в задніх рядах стільців у кінотеатрі, але я скоро пристосовувався й акліматизувався. Над головою було маленьке віконце, що через його ґрати падало проміння сонця на протилежну стіну.

— Твоя Єгипетська бабушка передавала великий поклон тобі, Сфінксе! — сказав я.

— Поетична сосіска! Не знущайся, бо я камінем заналізую тобі голову! — озвалась темна фігура у кутку й вийшла на світло разом з двома іншими.

— Як поживають ваші валеріанові пістони, містер докторе, і ваша шановна, пекельна манішка, містер шофере? — вітав я.

— Мовчи, помийна нірвана, діамантовий осел! — сказав Гарвей Джонсон. — Ти мені краще скажи, як ти обробив те, що нас арештували й засадили в цю каналізаційну трубу?

— Сфінксе! Ти забув «ліхтарі Талану»! Дай мені сюди той чек, що його я тобі дав, і я з'ясую тобі все.

„Справді талановиті малярі мають завжди час дійти до розумної стадії синтезу. Але що потрібніше, так це знайти таємничі джерела малярства, його істини, в самих собі приховані, та глибокий сенс деяких з його зовнішніх проявів. Малярство відкривається маляреві в той момент, коли він працює, щоб його аналізувати. Ось чому ми віримо в потребу нового фовізму“.

Вказавши на те, що молодим завжди треба буде кидатися в невідоме, та що порядок є наслідок тяжко набутої свідомості, а не інституція доби, Е. Тер'яд переходить до характеристики самого Косіо.

„Внесок Косіо в справі нових шукань у малярстві можна вважати за винятковий, коли взяти на увагу дуже своєрідний темперамент маляра, та за показчика романтичних тенденцій нашої доби, бо цей внесок головний в тій пластичності, що майстер здобуває в матерії“.

„В своєму шуканні малярських матеріалів, які він спочатку збагатив уживанням нових елементів, а потім очистив аж до збереження тільки потрібного, Косіо пішов так далеко, що нарешті знайшов свій шлях, установив свою пластичну активність під добродійним пануванням матеріалу й замість довірливого самовіддання здобув несподівані придбання від матеріалу“.

„І Косіо, ідучи за своїм малярським почуттям, люблячи свій пензель більше, ніж оливець, дійшов до того, що розв'язав усе, що йому було потрібне з безмежної пластичної проблеми, в єдиному тільки обробленні контрастових матеріалів“.

„Для нього, — пише Е. Тер'яд, — колір та малярська матерія — з'єднані залежно один від одного елементи, такі елементи, що найчастіше зміщуються. Отже, колір у нього завжди матеріальний. Він не тільки підпорядкований співвідношенням тонів, але також і співвідношенням матеріалів. Маляр шукає насамперед якості своїх контрастів і його картини завжди соковиті, прості, здорові й для добра всіх нас веселі“.

„Почавши від незручних та некорисних для інтенсивності свого пластичного вислову матеріалів, він що-раз більше наближається до простоти. На початку він уживав різних матеріалів: риполіну, мішаного піску, попелу з дерева, клеєного порошку. Він протиставляв їх рішуче, не турбуючись про те, щоб створити спокійну одність. Сьогодні він задовольняється слабкими контрастами, що дають його полотнам оксамитову м'якість. На прозорій поверхні він кладе звичайно компактні білі плями. На чорній основі він дає еволюцію гамми стертих тонів. Пасажі обгорнуті, модульовані, природні“.

Перед Косіо, коли він готує нове полотно, завжди одно завдання виготовлення цього полотна.

„Все залежить від способу, як це полотно дістало перший шар офарбування. Нарешті, маляр готує полотно з думкою про майбутній матеріал і він помножує здатності полотна приймати контрастовану гру жирних кольорів або ледви намічених. Він завжди знаходить несподіваний зв'язок. Цю несподіваність він пізніше розвиває і натрапляє на нові несподіванки під час цього розвитку. Під час виконання приходить тема. Це буде що попало, щоб дати „алібі“ маляреві, що цілком відданий приємному почуттю розкласти свої матеріали давати їм вібрації своєю щіткою і брати їх такою кількістю, що дасть спокійну одність, яка буде, коли ви того так захочете, рівновагою композиції. Утворені предмети набувають вигляду нещасливих або щасливих випадків матерії“.

„Маляр гадає, що коли б замінили руки деяких малярів, вони (маляри) продовжували б малювати, як раніше. Він — ніколи, бо його сила панує головне в його кистях, в їх властивості інстинктивно покривати та гуляти з пензлем полотном“.

„В нього здоров'я каменяра та його щедрість. Він протилежність інтелігентові“.

„З того матеріального світу, який він поволі зненацька створює для приємності, він виділяє гармонійну суть. При народженні його творів наче панують свіжі та молоді веселощі, навіть при тих творах, що виглядають як суворі. Веселощі, що повинні бути самим духом матерії“.

Христіян Зервос в № 9 „Cahiers d'Art“ пише: після довгих шукань справжнє сучасне мистецтво, кінець-кінцем, визволилося від тиранії сюжету в тому розумінні, що мистець уже не кличе собі на допомогу всі мистецькі засоби, усі його тонкощі, щоб достотно подати образи в малюнку.

Усе це й тепер йому придається до удосконалювання пластичних вправ. Але всієї складності дієвих зусиль, які охоплюють усі складові елементи малярського мистецтва, зовсім не помічає пересічний глядач.

Багатьом із молоді часто без особливих зусиль щастить зачарувати аматора і впевнити його в своєму безперечному хисті, який є не що інше, як уміння подолати всі технічні труднощі малювання.

Тому такі художники легко стають на той хибний шлях, що малюнок, який відігравав таку важливу роль так у сучасному мистецтві, як і в минулому, — може оцінювати лише знавець. Що менш публіка розуміється на мистецтві, тим більше вона захоплюється колоритом, не розуміючи того, що малюнок становить правдиву структуру картини, а колоритне освітлення фарб лише доповнює враження. Ось чому потрібно час від часу показувати аматорам малюнки Пікассо, щоб вони зрозуміли першорядне значіння малюнку в малярському мистецтві.

Малюнки цього найбезпосереднішого (інстинктивного) із сучасних артистів доводять, що з цього боку мистецтво не змінилося, і ніщо не дає підстав гадати, що в майбутньому можна буде обійтися без малюнку. Я кажу про Пікассо — безпосередній, інстинктивний, бо коли б цього не було в його художній природі, він не міг би зафіксувати одною рисою, немов граючись, поставу голови або рух тіла.

Навряд чи зміг би хтось із сучасних художників досягти великою працею хоч приблизно такої структури малюнку.

У творах Пікассо бачимо захопання у сміливі криві лінії, розгорнені з точним почуттям міри, — у гострі риси, що в них він не має собі рівні серед сучасних та й серед старих мистців. Бо це абсолютна неправда вважати Пікассо за художника — Протея, в чому намагається нас переконати безсила заздрість. Правда, яка дихає від малюнків Пікассо, та їхня спорідненість із мистецтвом минулого в тому, що горить негасним полум'ям протягом довгих віків.

Я вже раніш мав сміливість запевняти, що коли б греків зовсім не існувало, Пікассо створив би грецький малюнок. Тепер я цього остаточно переконався, — в такій мірі характер його малюнку обдарований почуттям пропорції і тої простоти в цілому, яка свідчить про людську досконалість.

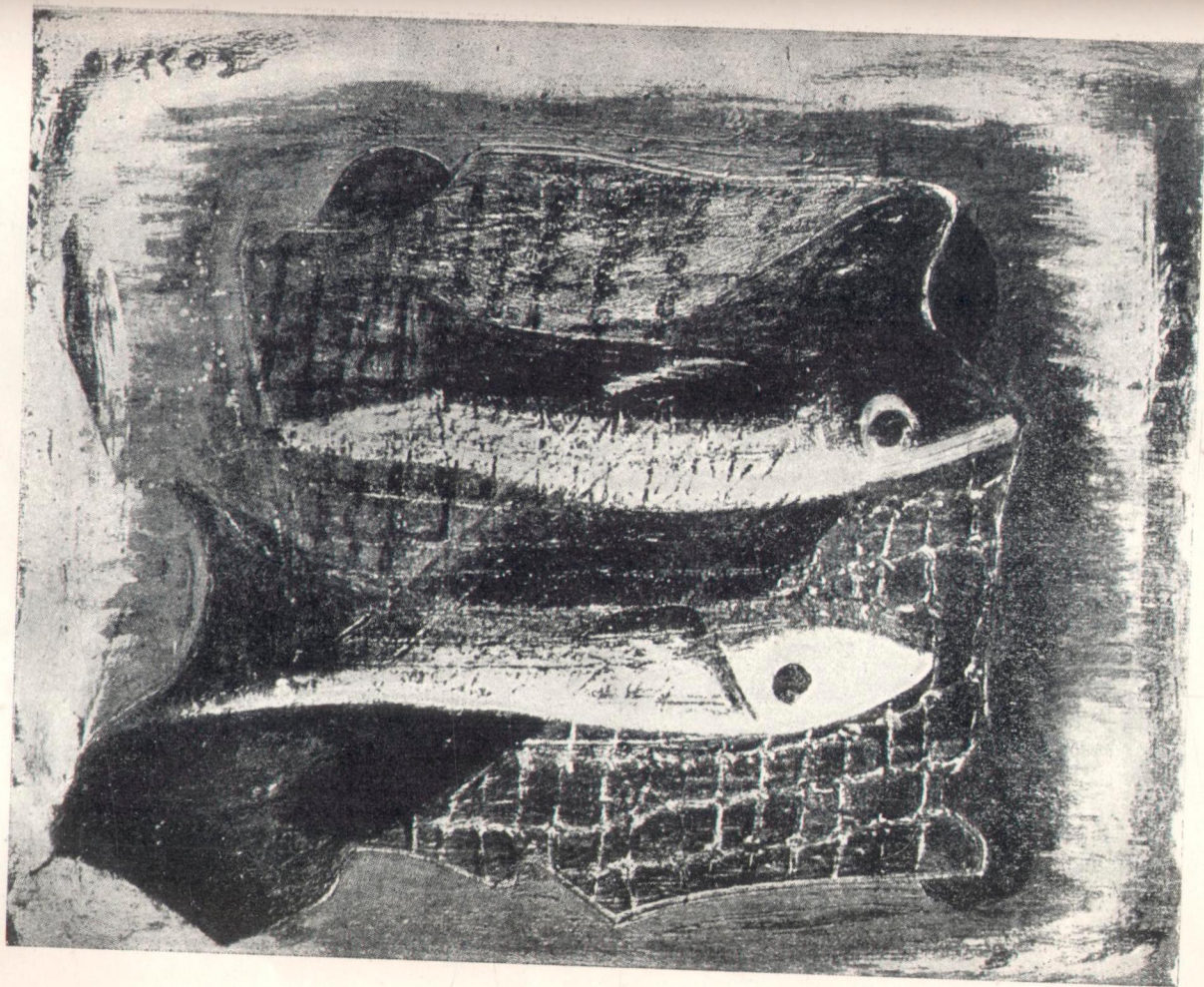
Повне погодження фізичної та індивідуальної природи Пікассо з дійсністю дозволяє нам за його лініями деякою мірою простежити духовні реакції, що породили ці лінії. Коли ви приглянетесь, приміром, до малюнків Дерена, ви зараз же зрозумієте, що він раз-у-раз відчуває прикру потребу відхилити свою руку від дійсності, яка є перед очима, і змальовувати образи, згадуючи класичні твори.

Але візьміть першу-ліпшу фігуру Пікассо, навіть із самих потворних, і ви завжди її розглядаєте у властивому йому гострому освітленні.

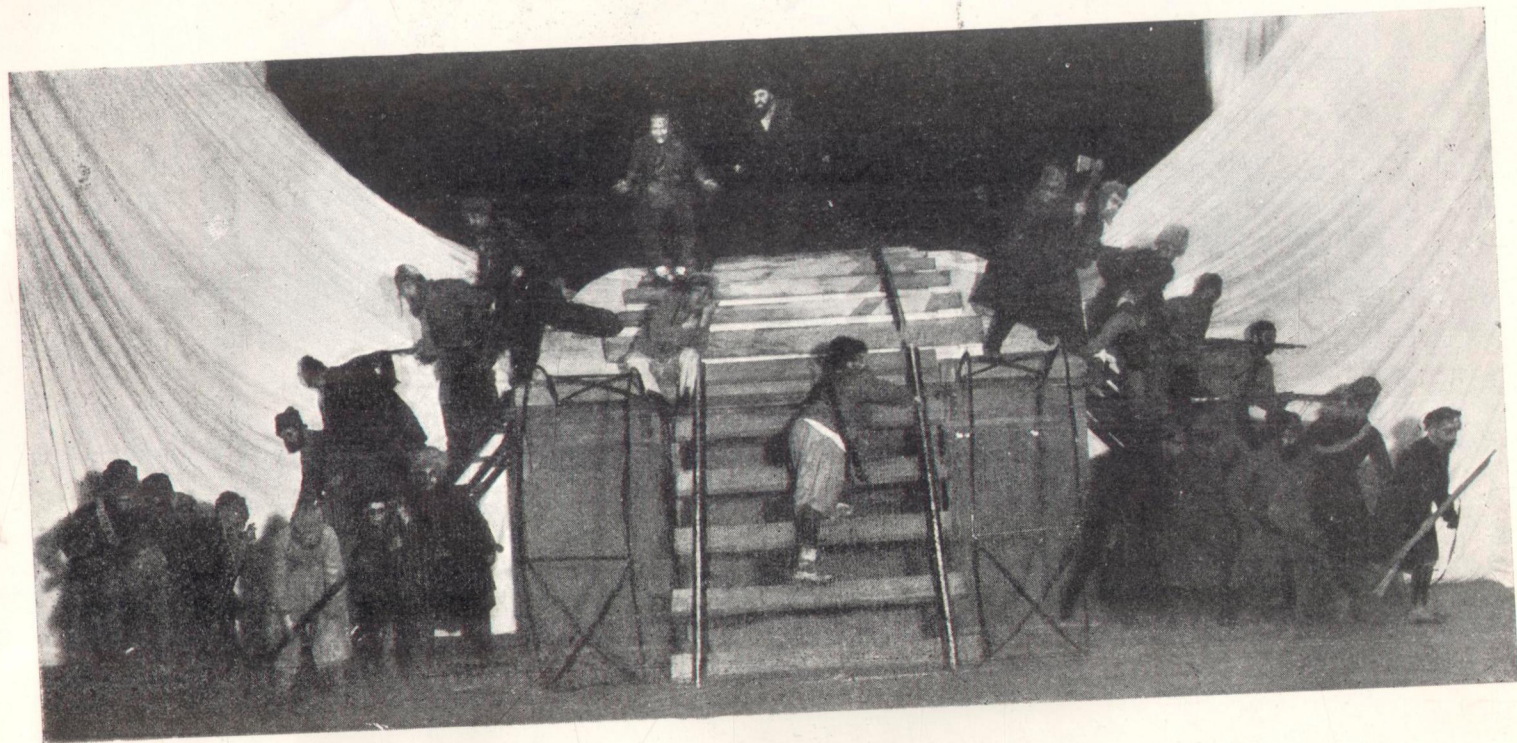
Ви ніколи не знатимете, яким у вражіннях Дерена уявляється йому, наприклад, собака, бо він ніколи не намалює того, що сам бачив, але такого, яким він милується на картинах класиків. Але Пікассо відчув і відшукав інші мистецькі форми, ніж ті, що їх переняли попередні покоління, і він удосконалив їх до крайньої міри.

Якщо можна порівняти мистецтво з квіткою, малюнок Пікассо — це не та зів'яла квітка, що перекидається із рук до рук, це свіжа квітка, тільки-що зірвана рано вранці.

КОЦІО

РИБИ

БЕРЕЗІЛЬ—БРОНЕПОТЯГ.

РЕЖ. ТЯГНО Б. ХУД. ШКЛЯІВ В.

У новітніх творах Пікассо можна помітити риси, що або прославляють дух людства, або мають його зневажити, але весь світ мусить визнати, що це є справжнє мистецтво. Хоч би як нас запевняли, що ці малюнки нічого собою не втілюють, що вони абстрактні, жорстокі, нелюдські, — я все ж таки певний того, що вони не плоди випадкового капризу, і що Пікассо ніколи не одвертався від істотного, яке йому являла дійсність. Іноді здається, що Пікассо повернеться із царини поза межами реального, але це тому, що він уміє примусити жити повноту своєї уяви. Він єдиний мистець нашого часу, що викрив нам нові царини творчого духу, в яких відбивається невідоме. Він залишиться в людській пам'яті, як незвичайний мистець, що в кожному своєму творі ніби повертається з довгої мандрівки з новими здобутками, про які ми собі і на думці не покладали.

Безперечно, що ця безмірна могутність уяви носила в собі безнастанну драму для Пікассо. У міру того, як у його уяві народжуються вільні образи, його душу боляче вражають суворо визначені, остаточно накреслені межі цим образами. Однак, якою б драматичною не була для Пікассо реалізація його задумів, це не дозволяє нам тішитися доказом того, що людині властиве надприродне, як щось їй цілком природне. Прагнення відкинути його, в очах обмежених людей, є руйнування мистецтва.

Нема нічого дивнішого, як відома, дуже поширена аномалія, що поет має повну волю у виборі своїх словесних образів, якими він виявляє зв'язок свого духу із всесвітом.

Художникові ж не дають бачити в своїх образах щось інше, ніж достотний зразок природи.

Чому це мистець не може, як поет, закликати ті сили матерії, про які він здогадується, чому він не має права змалювати чари, навіяні його найглибшими інстинктами?

Нам належатиме оцінювати чарівні форми малярського мистецтва так само, як ми оцінюємо словесні чари, і нам вільно буде дати захопити себе вірі у правдивість поета чи художника.

ТЕАТР ПІСКАТОРА

Редакція „Die Literarische Welt“ звернулася до Е. Лудвіга (E. Ludwig), що кілька років тому написав і улаштував виставу одної з перших політичних драм нової німецької літератури, з проханням висловити свою думку з приводу найновішої течії — „політизації“ театру.

„Коли п'ять років тому, — пише Е. Лудвіг, — я приніс на сцену матеріал, що взяв з історії сучасного, мене осміяли старі естетичні і нові критики, що боксують між собою. Тепер Піскатор викладає в своїй програмі ті ж погляди, що я висловлював в передмові до мого „Бісмарка“, і я вітаю його разом з тисячю інших глядачів.

Як поставилася до цього берлінська критика, я не знаю, бо там не живу, але в публіці від одного з приїжджих я чув пізніше власне лише „ні“, спрямоване проти цього сміливого і високоталановитого режисера, і дивувався нападам, що походили з архівів давно згідлених міркувань. Ясно чути із старої шуби Фавста сюрчання комах: „мистецтво є, було і повинно бути“. Тепер воно — ніщо, повинно мовчати і лише сприяти переведенню до публіки двох-трьох загальних ідей нашого часу. Підчас бурі не можна думати за те, чи добре лежать спідниці, навіть і тоді, коли їх носили ще довгими. На верховинах добре впорядкованої і квітчатої культури можна лічити віршовані стопи, або, як Расін, бачити свій гонор у тому, щоб останні строфи 4 акту римували з першими строфами 5-го акту. Всі заперечення проти політичного театру, які мені довелося чути, відрізняються від наведених вимог тільки одним ступенем. Бо театр уже давно політизований

Такі всі твори Шова, яким я надаю великого виховного значіння. Новий елемент є лише партійне загострення, але через те, що ця партія має або мала за єдину свою мету встановити рівність між бідняками та багатіями, то не завадить деяке перебільшення цієї ідеї, бо жодна істина не приходила в життя не перебільшеною та й тоді навіть не завжди досягала мети.

В тисячі вистав моєї п'єси „Бісмарк“ мільйон німців пізнали звязок між 1890 і 1914 роками; кожен міг прочитати її в документах, але не прочитав. Тому було абсолютно не важно, яка гарна була п'єса; вона могла б бути і гіршою, бо за її мету — було сприяти політичному вихованню, чого вона і досягла.

П'єса „Распутін“, яку я бачив у Росії, досить невдалий витвір старої школи, значно цікавіша і корисніша ідеєю виховання, ніж художньо-видатні п'єси старого театру. Форма Піскатора така ж складна, сплутана і нестигла, як і те, що він ставить, але все ж він розбуджує людей, примушує їх замислитись і якщо йому закидають те, що глядачеві доводиться платити 12 марок за місце, то, на мій погляд, це краще з того, що може бути. Театр повинен переконувати не робітника, що з давніх давен вже сам усе переніс, а саме людину, що сидить у фотелі партеру: її він мусить навчити боятись, що те ж саме може скоїтись з ним.

В усякому разі, і підчас бою на полі битви і на першій виставі важливо не те, що почувають елегантно зачесані голови, а те, що почувають ті, що сидять у шанцях і галереях.

Ніхто не може так живо вітати цю форму політичного виховання, як той, хто сам утворив щось подібне, перетворивши документи — в сцени, і ідеї — в картини“.

„Молодь іде за Піскатором. Піднесених почувань, ілюзій, естетичних ідеалів в старому гуманістичному розумінні, безперечно плідних та що - найсильніших побудок на всю мистецьку творчість, — вона, розуміється, не бажає. Зате мусила б появитися молодь більш індиферентна в економічному й філософському розумінні, молодь, яка б менш давала себе висміювати, мучити та зневіряти. Трагедії й патосу бракує, — державні події, навантажені політично й сучасно історично, котяться далі, захоплюючи багато взаємин у свій рух. Патос цвіте зараз на полі пропаганди. Але ж так воно зараз і повинно бути. У нас немає зараз таких слів, які із сцени не лунали б порожньо й комічно. Деколи ми над цим уболюємо, боїмось, але воно так.

Ярмарковий театр не потребує слухатися старої театральної критики. Так само й великі масові театри, що їх планують у Берліні та по всій німецькій державі. Позитивне, чого не треба недооцінювати, є: Піскатор може спокійно задовольнитись немістечтвом. Він має публіку в себе дома, інструмент, який кожне речення посиляє в дальший рух, — глядачів чи слухачів, які віддані йому, бо тут ходить про їхню справу, і вони відчують все зображене, як потрібне або варте, щоб із ним боротися, а в кожному разі, як правдиве. Це партер, що сам себе відчуває в дії. Піскатор завойовує для сцени нові засоби. Він деколи не дуже панькається із своїми авторами, він одрізує їх суверенно відповідно до своїх завдань. Він має, мабуть, право, коли робить спроби з сучасною історією, фільмою й багатопланою сценою створити по - новому, відповідний до вимог часу, засіб руху. Без перерв, епіграматично загострено, виконує він свою гру. Що до зображення — це поки-що добрий старий натуралістичний театр, що не завжди намагається вростати в фантастичні хвилюючі сценічні конструкції. Але все-таки ми бачимо в цьому новий шлях. І перший драматург, який використовує хори декламації й руху та вживає нових можливостей модерного образного мистецтва танку, який обтягне крицевий кістяк сценічного риштування живим тілом, може бути певний не аби-якого успіху. Бо в цьому лежить майбутнє“.

З приводу „Швейка“, останньої постановки Піскатора, „Die Literarische Welt“ в № 5 за ц. р. пише:

„У своїх попередніх інсценівках Піскатор, мавши своєю метою специфічну, їдку, інтелектуально-політичну пропаганду, не йшов за своїми авторами

(оригіналами), часто зовсім їх ігноруючи, але це в більшості аж ніяк не шкодило творові.

Це важче було зробити з „Швейком“ Гашека. Цей твір великого народнього генія, твір сильний і надзвичайно життєвий, який не можна зовсім розбавити купоросом, а лише додати легенької його домішки.

Політична інсценівка Піскатора разом із оригінальними декоративними гротесками Георга Гросса просякнені одним духом—дуже цікаві і як кожне зокрема, вони в даному разі йдуть немов поруч із самим твором; але обидва мистці примушені були опрацьовувати такий примітивний, народньо-епічний характер тексту, з його слов'янським первісним нігілізмом, із сильним расовим запахом його гумору, із дуже наївними висновками чуття і розумування, висновками, що являють собою революційний „голос народа“ у зовсім іншому розумінні, аніж його нам подає індустріальна теорія класової боротьби.

У п'єсі часто ніби занадто користають з величезного технічного апарату, але це виправдується чудовою сценічною композицією цього мандрівника „Швейка“, який цілими днями блукає з одного місця на інше між Пісеком і Будвайсом. У цих місцях п'єси Гашек найглибше увійшов у криваву народню товщу. Ця надмірність нагромадження технічного апарату виправдується тим сильним вражінням, яке дає поруч із Піскатором така соковита яскрава постать виконавця Швейка—Палленберга, котрого видатний, артистичний хист сильно захопив би публіку і без складного технічного апарату.

Наше ставлення до постановок Піскатора завжди було й залишатиметься таким, як і раніш, цеб-то, не беручи його кожну постановку зокрема, ми оцінюємо загальний напрямок його роботи, а також і саму його особу“.

ВИСТАВКА СКУЛЬПТОРІВ

Знагоди виставки скульптури, улаштованої в галереї Жака Бернгейма Тернадом, Рейнгаль написав у своєму журналі довгу статтю, де дуже ясно резюмує сучасний стан нашої молоді скульптури:

„Це—визначна виставка сучасної скульптури. Без упередженої думки, там зібрано твори всіх представників таланту і різних напрямків.

З відомих імен старшого покоління відзначимо Майо, що своєю „жіночою головою“ показує прагнення до повної досконалості; його праця, звільнена від усяких деталей, залишається завершеним твором пластики. Стиль йому виробляє життя.

Сумлінний у своїх відтвореннях, Деспіо—одмітив одним своїм бюстом прагнення через прямо дивовижну чутливість торкнутися натуралізму, уникаючи його помилок.

Бранкюзі у витончених шуканнях матеріалу знаходить цікавий привід до забавних, вигадливих фантазій.

Композиціями Задкіна керують чарівні фантазії. Він один із прославлених серед молодих. Його поетична уява виривається з берегів пластики. Античні уламки Задкіна,—це немов романтична реакція проти класицизму Майо, Деспіо та Томброса. Останній своїм „жіночим бюстом“ та ще одною, повною розуму та солідності, працею показав себе завзятим скульптором та техніком.

Жімонд своїми голими фігурами вдається в натуралізм, його композиції—немов портрети голих, а не різьба, здається, що ці статуї живуть людським життям.

Щоб не забулися солідні праці Гаргалло, в яких маємо гармонійне поєднання вразливості людини з чутливістю артиста, він тепер виставив маски із кованого заліза, які доводять, як майстерно грається з неподатливістю матеріалу художній смак і уява.

Відзначмо ще Лоранса, що з грацією та з широко-французькою міццю ставить межі в царині скульптури, звільняючи її від усяких загальнолюдських цілей".

На його думку, „зусилля скульптора потрібно спрямувати до створення праць професійного характеру, не для аматора, але для професіонала. Скульптори не користаються з такого визнання, як їхні брати — малярі. Скульпторам закидають зайву серйозність та холодність, але — огляньте цю живу і різноманітну виставку!..“

АМЕРИКАНІЗАЦІЯ МИСТЕЦТВА

Під цим заголовком вміщено статтю лівого американського маляра Луї Лозовика (Louis Lozowik) в № 1 „Вестника Иностранно й Литературы“ за ц. р., що почав виходити в Москві.

Луї Лозовик — єдиний маляр у Спол. Шт., що відображає індустріальну Америку, а також є критик-марксист і діяч революційного мистецтва. В згаданій статті („Americanisation of Art“) Луї Лозовик пише:

„Історія Америки — це історія упертих і безнастанних змагань оволодіти силами природи, це безнастанне вдосконалювання знарядь і метод, що дають змогу орудувати цими силами.

Історія Америки є історія велетенського інженерного діла, колосальної механізації будівництва.

Лише хмародряпи Нью-Йорку, збіжжові елеватори Мілеаполісу, ливарні заводи Пітсбургу, нафтові верхи Охлахоми, мідяні копальні Бетлу, дров'яні склади Сітлу — можуть дати уявлення про індустріальну епоху Америки, про її розмах“.

Далі Луї Лозовик зазначає ті прийоми й маніри, що їх мусить уживати сучасний маляр для сучасного відображення сучасного образного матеріалу. „Кожна доба по-різному й дуже точно обумовлює питання про методи й стиль вислову художника“, — каже він. І далі:

„Для сучасної Америки найхарактернішим є її устремління в бік індустріалізації й стандартизації, що вимагають точного застосування структури й функцій, ультимативно становлять питання про економне використання процесів і матеріалів і тим самими виховують в нас дух об'єктивного виключення всяких емоційних аберацій і прищеплюють нашій уяві образи й фарби, незрівнянні ні з чим.

Для сучасної Америки найбільш характерне, не зважаючи на весь хаос і сутолоку, як це здається, — її устремління в бік порядку й організованості, що набирають найповнішого відбиття в строгій геометричності американського міста з вертикалями його димарів, горизонталями його шляхів, квадратами кварталів, кубами заводів, арками мостів, циліндрами газових цистерн.

Ця математична схема може стати за підвалину великої й складної пластичної структури. Художник, що перед ним стане це завдання, будучи обдарованим природною уявою і володіючи майстерністю, точно відзначить звязки, тревалість і вагу мас, що насуваються й відходять, визначить простір навколо речей і по-між речами“.

„Все людство зацікавлене в індустріальному розвитку, і коли художник зможе ясно висловити думку в своєму творі, зробить твір дійсно переконуючим, логічно непереборним, то його потенційна аудиторія буде універсальна.

А це, може бути, і є найвища мета устремління усякого художника“.

БЮЛЕТЕНЬ НОВОГО МИСТЕЦТВА

„НОВЫЙ ЛЕФ“

Вийшов друком № 1 „Нового Лефа“ за січень м-ць ц. р.

Основні статті номера: „С новым годом! С „новым Лефом!“ — С. Третьякова, „Культ предков и литературная современность“ (про класиків і про їх значіння для сучасності) — В. Перцова; „Война и Мир“ Льва Толстого, — формально-соціологічний дослід В. Шкловського; „Вас не понимают рабочие и крестьяне“ — В. Маяковського.

ВИСТАВКА КАРТИН ВАН-ГОГА

«Das Kunstblatt» № 1 за ц. р. повідомляє, що Отто Вакер заходжується коло виставки малюнків Ван-Гога. Малюнків Ван-Гога ніколи ще не виставляли так повно і систематично.

Як виконавець, Ван-Гог працьовник, що страждає, хвилюється, прагне до точних і правдивих досягнень. І чим правдивіше досягає бажаного, тим більше володіє його витвір над матеріальними даними, виявляючи особу художника, що в цінних малюнках останніх років проявляє свій спосіб творити, свій палкий темперамент. Це шлях художника — творця, в протилежність академікові, який у наслідок великої кількості робіт стає все стриманішим (коректнішим) і банальнішим.

КНИЖКИ

Додатковий том «Propyläen - Kunst - Geschichte» Густава Ад. Платца — викладає будівниче мистецтво останнього часу. Чудовий атлас з 500 малюнками, перший об'єднує країні будівлі останніх трьох років. Правда, «Das Kunstblatt» зазначає, що передмові бракує певного встановленого погляду на завдання будівництва. Платц задовольняється з перегляду того, що вже існує. Правда, він пробує уґрунтувати перехід форм розвитком техніки будівництва і ставить на чолі інженерне будівництво, що теж варте уваги; але тут йому бракує рішучості, виходячи з цього уґрунтування, зазначити шляхи, що ведуть до справді нових форм будівництва.

Книжка Еміля Вальдмана про «Мистецтво реалізму й імпресіонізму» не дає основного міркування, а тільки зведення. Тимчасом як книжка Айінштайна хоче дати оцінку найновішого розвитку мистецтва і тому викликає суперечки і вимагає цілком певного ставлення до питання, — Вальдман дає загальну думку, на зразок старих, щоб не сказати давніх міркувань історії мистецтва про різних художників даної епохи. Запереченням немає місця, бо повторюється все уже давно відоме.

В Цюриху вийшла книга Петера Мейера під назвою «Сучасні швейцарські житла», видання Гірсберґера — Цюрих. Як переказує Аксель Еґґербрехт в «Literarische Welt» (№ 3 за ц. р.), «Ця книжка малюнків менш цікава своїми малюнками великих і малих житлових будівель, що показують лише те, до чого прагне скрізь по Європі архітектура, але не можна проминути передмову видавця, який мимохідь дає чудову характеристику швейцарської розсудливості і викладає особливий культурний стан Швейцарії; Швейцарська держава вперто тримається духовного змісту кінця середніх віків, що послужило причиною розвитку «самосвідомості», «свавільності» і внутрішньої справедливості добрих і недобрих сторін консерватизму; з цього виникла здатність конструювати, ґрунтовність у роботі, хороший матеріал... але також брак фантазії, м'явистість думки, брак легкості життя, прагнення до важкуватої гідності. Далі йде характеристика швайцарця, що вважає легкість — за нерозважність і неворотність та відсутність гумору — за ознаку серйозності.

Це визначення з боку швайцарця, що працює в своїй країні, як художник-практик, має, як мені здається — документальну цінність надзвичайно глибоко відчувати добрі і слабкі сторони суті владі швайцарців».

Мабуть тому така книжка і корисна: більшість людей надає мало значіння своєму власному поглядові, вважаючи, що краще не мати нішого поняття, крім загального.

«ТАНК»

Так зветься новий журнал (видавець Фердинанд Делак), перше число якого щойно вийшло в Любляні (Югославія). Журнал, цілком інтернаціональний і сучасний, вміщає статті німецькою, французькою, югославською мовою, а також есперанто.

ІНТЕЛІГЕНТ ЛЕВОН ЛАЙН

Екранізований роман
(Продовження)

Частина четверта

ЧЛЕН ПАРТІЇ «Н. П.»

(„Испуганная интеллигенция“)

Сподіваюсь, ви пам'ятаєте цю помітну партію, що відіграла в свій час не дуже помітну ролю. Авторство назви цієї партії належить також помітному політичному діячеві, басарабсько-курському депутатові Володимирі Пуришкевичу. З цього ясно, що гостре слово можна почути і від чорносотенця. Мій герой — досить помітний член цієї партії, що ніколи не виливалася в які-будь зашкарбулі організаційні форми, але володіла в свій час не менш монолітною одністю прагнень своїх членів, ніж сама РКП. Це дозволяє вдатися до резин'яції що до цінності організованості, коли взяти на увагу долю двох цих помітних партій... До речі, мій герой взагалі, звичайно, позапартійний... Так ось можна було б удатися до резин'яції, але не варт. І без того видно. Тим більш — ми в кіно, а кіно — зорове мистецтво...

Дивіться.

Попереджую: на екрані робиться ка-зна-що, нічого не зрозумієш, ерунда, плутанина якась, кількоразово-комбінований кадр, напливи та інші хитрі штуки режисера й оператора... Нарешті, звичайно, ви зрозумієте. Нарешті, в кінці цієї частини, навіть мій герой зрозумів. Дещо він зрозумів і з самого початку. Ну, дивіться...

...Через вулиці великого міста — величезні полотнища. На полотнищах гасла літерами з сажинь... ОТЕЧЕСТВО В ОПАСНОСТИ!.. На білих полотнищах червоними літерами завбільшки з цілий сажинь... РЕВОЛЮЦИЯ В ОПАСНОСТИ!!.. Полотнищ багато... Далеко над величезним містом має в повітрі червоний прапор... ВСЯ ВЛАСТЬ СОВЕТАМ... Прапор наближається, затуляє весь екран... ВСЯ ВЛАСТЬ СОВЕТАМ... Миготять, плигають в безладних відмінах — вулиці, юрби, будинки, величезні білі полотнища з червоними знаками оклику... Серед цього хаосу скакає у розпачі обличчя Інтелігента. Інтелігент роздвоюється, розмножується неймовірно швидко — дві, п'ять, десять, сто інтелігентових фізіономій заповнили екран живою мозаїкою. Фізіономії схвилювані, стурбовані — і балакають, балакають — швидко, як кулемети: СПАСАЙТЕ РЕВОЛЮЦИЮ!!.. СПАСАЙТЕ РЕВОЛЮЦИЮ!!.. СПАСАЙТЕ РЕВОЛЮЦИЮ... Розмножений Інтелігент зменшується кількістю одночасно німіючи... Над величезним містом червоний прапор рухається повільно й могутньо. Фізіономії розтанули... Вшухає безладний танок білих полотнищ... Червоний прапор несуть попереду многотисячного натовпу... Ще кілька разів у рівних кутках екрану на якусь частку секунди вискакує голова Інтелігента, пробує кричати... Не встигає й зникає... СПАСА... ЛЮДИ... Червоний прапор — ВСЯ ВЛАДА РАДАМ — запанував над усім екраном... Десь вискочив Інтелігент, гукнув — «СПАСАЙТЕ РЕВОЛЮЦИЮ»... і —

Інтелігент швидко йде, майже біжить вулицею...

«... А ТАКОЖ І МАЙНО».

Інтелігент швидко біжить східцями банку...

В гарненькій квартирці Інтелігента його дружина, хапаючись, «переховує цінності»...

Я казав, що мій герой дещо зрозуміє з самого початку... Стара гвардія вмирає, але не здається. Щирий член партії І. І. не вмирає і не здається... Коли чесно забути давно забуту офіційну романтику часів Бонапарте, доведеться визнати, що поведінка І. І. має куди більше рації...

Інтелігент виходить з банку. Обличчя майже цілком задоволене і далеко спокійніше, ніж у попередньому кадрі. Помацав унутрішню кешеню.

Жест, як відомо, інстинктивний і мудрий: перевірка і зайвий момент задоволення...

В гарненькій квартирці Інтелігента безладдя... Дружина Інтелігента виснажує всю фантазію, у творчих мукках винаходить методи переховування — знайшла! Геніяльна ідея! — Болонка.

В нашійнику болонки відпоролася підшивку. Нашійник перетворився в сосиску. Сосиска напхана обручниками, камінчиками й іншим таким.

Болонка, нахиливши на бік голову, уважно дивиться на роботу хазяйки.

І, звичайно, нічого не розуміє...

Інтелігент стукає в двері маленького ювелірного магазинчика. Старий хазяїн довго не відчиняє. Розглядає його з середини. Переговори. Нарешті, двері відчиняються.

Розмова йде далі в магазинчику. Дідок дуже енергійно і дуже правдиво крутить головою негативно. Шия в нього довга, тонка й суха, але — тривала... Інтелігент переконує його з майстерністю досвідченого мітингового оратора. Виймає з кешені і кладе на прилавок пачку кредиток. Дідок перестав крутити головою. Замислено дивиться на кредитки. Вирішив і поліз за пазуху. Витягає маленький замшевий капшук, з за прилавку витягає терези. Висипає з капшука кілька камінчиків.

В гарненькій квартирці Інтелігента його дружина все ще пакує нашійник.

Болонка, нахиливши голову в бік, уважно дивиться на її роботу...

І, звичайно, і досі нічого ніяк не розуміє...

Старий хазяїн випускає Інтелігента з дверей магазинчика.

Інтелігент, зробивши кілька кроків, оглядається і з задоволенням потирає руки.

Старий хазяїн відійшов від дверей, оглянувся і з неменшим задоволенням потер руки...

Перша ознака ідеально-чесного гандлю: обидві сторони задоволені. Отже, помилково буде гадати, що хтось у даному разі був шахраєм...

Дома Інтелігент показує дружині свої надбання. Дружина демонструє свій винахід. Обоє цілком задоволені з діяльності одне одного...

Екран темніє... Павза...

Перші дні... Незрівняні перші дні. Повні незрівняного запалу й патосу для всяких божівільних і озвірілої «черни». Повні глибокого (звичайно, громадського) суму для мого дорослого героя, що не був сліпий, що все бачив, усе передбачав...

Панорама величезного міста... Червоний прапор затуляє весь екран —
ДА ЗДРАВСТВУЕТ СОВЕТСКАЯ ВЛАСТЬ.

Коло Інтелігентів сидить у похмурій розпущі, розпачливо хитаючи головами... ЗАГИНУЛА РЕВОЛЮЦІЯ...

Знову ідуть дні, великі, як роки, швидкі, як хвилини... Сказано тезу, надійшли часи антитези — так, принаймні, говорять сліпі. Ні — не піддурити щиро громадянське серце мого героя такою дешевою... Він бачить факти.

Карта Росії... На мапі з'являються написи: «Українська Республіка», «Кримська Республіка», «Царево-Кокшайська Республіка», «Весьггонська Республіка»... Де-далі більше написів, де-далі дрібніші літери — вся карта вкривається республіками...

Коло Інтелігентів сидить в похмурій розпущі, розпачливо хитаючи головами... ЗАГИНУЛА ВЕЛИКА РОСІЯ...

Екран темніє... Довга темрява...

Чорна і безнадійна, як розпука мого героя, що втратив усе, що є цінного для громадянина: батьківщину, волю, посаду — все...

Більшовицькі страхиття.

В гарненькій квартирці Інтелігента він з дружиною сидять за столом пригнічені, мовчки... Раптом обидва здригнули, перелякано глинули одне на одного. Дзвінок. Інтелігент нарочито байдуже пропонує дружині відчинити двері. Дружина, щиро-перелякано категорично відмовляється...

Тут жінка демонструє щиро, як завжди щирі ми буваємо в мент небезпеки, свою дрібність порівняно до хороброго чоловіка...

Інтелігент хоробро виходить.

У передпокої біля дверей прислухується...

Зовні чиясь тремтяча рука тисне на дзвінок...

Інтелігент надзвичайно обережно відчиняє двері, не знімаючи ланцюжка. Як тільки він скинув останню клямку, хтось різко штовхає двері всередину. Інтелігент відскакує...

На порозі стурбоване обличчя тестя.

Інтелігент швиденько відчиняє двері. Впускає тестя і знову запирає їх ретельно, на всі запори...

Біля столу — родинна рада. Тесть розповідає:

Майже цілком тотожне повторення тільки-оце описаної сцени, але, — на квартирі тестя. Рука, що тисне на дзвінок,

не дрижить. Двері відчиняються досить чемно. На порозі — постать міліціонера перших днів революції з гвинтівкою через плече і з напівкою на рукаві цивільного пальта. Міліціонер запитує, чи туди понав. Тесть трусить головою, не розбереш — чи позитивно, чи негативно. Міліціонер не розбирає й сердито запитує вдруге. Тесть із великим зусиллям хитнув головою позитивно. Міліціонер з купки папірців виймає одного і простягає тестеві. Просить розписатися і йде... Тесть зачинає двері, боючись глянути на папірця... Біля столу з дружиною читає. Це — оповістка: «Гр. С. Є. Столстову. Починаючи з завтрішнього дня, щоденно ви мусите являтися на збірний пункт В/району о 6-й год. ранку». Підпис... і... трикутня печатка...

О, проблемо форми і змісту!... Мені відомо, що Сава Єремівич живе тепер у житлокоопі, де виконує певні громадські обов'язки на одній з виборних посад. Отже, він що-дня бачить і навіть сам ставить трикутну печатку. І — нічого... Треба гадати, він навіть забув своє перше враження. Багато з вас, мої читачі, теж забули, а дехто й не знає, яким жахом для кожного культурного і інтелектуального серця був наповнений оцей рівнобічний трикутник печатки ЧК.

Один колишній «дійствительний статський советник», людина культурна й освічена, що взимку 19 року жив у Москві, крав вечорами революційні плакати та оголошення для опалення своєї «буржуйки», а вдень стояв у півверстових чергах по обід, еквівалентний 75 калоріям, з дня жовтневого перевороту принципіально кинув стригтися й голитися, а із своїм єдиним сином — камер-пажем, що вступив на службу до більшовиків і вноді приходив до старого та забував у нього чвертку хліба або пачку махорки, — говорив лише французькою мовою, — так ось цей дідок одного разу, приймаючи мою візиту в своїй кімнаті, єдиній, що йому лишили з помешкання на 12 кімнат (не буду гріха таїти, і я, згідно з відповідним ордером, займав будуар його покійної дружини), — говорив мені довго, вишуканими, закругленими дотепними фразами, що несподівано вилітали з-під його брудно-сіро-рудуватих вусів, говорив невпинно і пораючись із димною буржуйкою, гріючи для гостя чай, і сидючи потім у фотелі біля чайного столика, за винятком лише моментів, коли він переконував мене влити в склянку з окропом ще одну ложечку «ромового» екстракту на чистому фальсбергівському сахарині, весь час він говорив про велике, таємниче значіння форми... Трикутник, Квадрат, Пентаграма, Шостикутня зірка, Круг — вінець усього... Звичайно, більш за все — про трикутник та п'ятикутну зірку... Трикутник — первісна геометрична фігура, символ початку буття, бо в вигляді трикутника ми бачимо лоно жінчини. Далі — сумеро акад'яни, гіндуси, инки, Крит, Атлантида і т. инш. і т. инш. У трикутник вписане «всевидаюче око» єврейсько-християнського бога - Саваофа... Далі, Евклід, Архімед, Пітагор, Гавс, Лобачевський, Ріман... Трикутник кутом униз — лоно життя. Кутом вгору — смерть... Кабалістична єврейська шостикутня зірка... Два такі трикутники один на одному... Каббала, Абарбанель, Амбруаз Паре, Тамплієри, Инквізиція, Розенкрейцери, Франк-масони, Ротшильди, Пірпойнт Морган... О!... П'ятикутня зірка, Пентаграма, Чорна Магія і далі щось цілком незрозуміле... Нарешті, Месія... Або Морган, або один чистильник чобіт у Римі, або Лев Троцький. Певно лише, що один з них, а хто саме — це не важко. Суть в тому, що єврейський Месія — це і є Антихрист... Ясно!

Так ось, дорогі читачі, що означає трикутник ЧК! На превеликий жаль, я скоро розлучився з симпатичним дідком і мабуть надовго, бо він вмер, і тому я так і не знаю, що означає трикутник житлокоопів. І ніхто мені цього розказати не може. Страшенно прикро... Береш справку для почти приміром, — невинна річ, здається і раптом тобі ставлять печатку Антихриста. Страшно на цьому світі, товариші!...

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ ДРУЗІВ

ЕДВАРД СТІХА — М. СЕМЕНКОВІ

Привіт. Ура! Їдемо до Парижу! Тільки ви хочете їхати рано на весні, а це для мене неможлива річ. Та й для вас, наприклад, у березні нічого цікавого не буде. В квітні лише розпочинається так званий «літній сезон». Найцікавіший момент у Парижі — травень, червень. У червні ви побачите Свято Квітів в Булонському лісі, єдине свято, що може чесно конкурувати з карнавалом. Національним святом 14 липня закінчується сезон — і Париж завмирає до жовтня. Я можу виїхати лише в червні.

Тепер про інше.

Ви здивуєтесь — але я... але я... Я був у Харкові. Я був присутній на літературному диспуті й матеріали про диспут опрацював для «НГ». Вважаю, що Ваша промова варта моєї думки про вас.

Чому я не побачився з вами? Чому я нікому не признався? На це є причини. Так сталося. Про все дізнаєтесь пізніше. Але що я дійсно був у Харкові — вам підтвердить штемпель на конверті цього листа.

Чекаю на «Зозендропію». Чи вийде вона окремим відбитком? Добре було б вмістити мій портрет — незабаром і вам вишлю фото.

Думаю запропонувати для «НГ» Вікторіну власного винаходу — літературну Вікторіну. Як ви до цього ставитесь? Поки що опрацював оповідання, що ним хочу показати, як треба писати для сучасного чесного радянського читача. Думаю, що вдалося виконати завдання.

З радіопривітом

Едвард Стіха

Харків, 18/II 1928

МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО — ЕДВАРДОВІ СТІСІ

Здивувати мене важко — 15 років працюю я футурорубом в незайманих лісах української літератури, але ви мене здивували. Чим пояснити ваше нефутуристичне інкогніто? Чи ви хочете здержати слово і познайомитися з нами в травні, як писали? Ну, тоді ще можна вибачити. Хай буде так на цей раз.

Мину вам сказати зараз пренебрежнішу для Вас річ, а саме: з технічних причин вашу чудову радіопесню «Зозендропія» не вміщено в цьому числі, а буде вміщено в № 4, що вийде на першому тижні квітня і що його буде присвячено спеціально поезії. Вважаю, що там її буде найкраще місце — отже, наберіться терпіння й ждiть.

«Вікторіну» — жду. Взагалі я за хорошу дотепну вигадку, яка овіжить наш журнал і розрядить нашу сіреньку дійсність. А на таку вигадку ви здатні, отже — справа за вами.

Передайте Гео Коляді, що «Вапліте» немає, є «б. Вапліте». Ми нічого не маємо проти того, щоб прийняти його до нашого гурту. К. Буровій під вашим впливом теж може виробитися. Запрошуйте і його.

Михайль Семенко

Харків, 24/II 1928

ЛИСТУВАННЯ З РЕДАКЦІЄЮ

ЛИСТ т. М. ВІРНОГО

Випадково довідався недавно про народження „Нової Генерації“ та про вміщення в ній мого листа, адресованого ще до „Бумерангу“. Також випадково позичив одного примірника цього вашого видання, щоб із ним та й з замітками вашими про себе познайомитись.

Звідси зауваження про вашу хибу: розповсюдити вас треба більше, а тут (пробував) дістати журналу не можна, ніхто про нього в Умані не знає; через недбайливість, значить, самі собі шкодимо. Негаразд¹⁾.

Що до ваших заміток про мою статтю-лист. Не зовсім гаразд, на мою думку, ви зробили, що дали зауваження в формі заміток під рядками. Доцільніше й краще давати зауваження від редакції окремо, а саме тому, що тут зауважень чимало. Така форма пошкодила потрібному викладенню (без переривання репліками, що розбиває думку) та й розумінню моїх думок. Це особливо помітно якраз там, де ви до мене більш різко звертаєтесь (проти різкості, взагалі, не перечу: сам у своєму ж листі писав, що це потрібно, здорово; не люблю сантиментів солодких, від яких нудить).

Тепер про ваші зауваження по черзі, щоб внести ясність²⁾.

1) Погоджуюсь з вами; пояснюю, однак: в різних умовах потрібно на різне більше натискати, у даному разі вважав за потрібне більше натиснути на небезпеку захоплення індивідуалізмом і забуття про потребу певного розуміння масами, а не на іншу небезпеку, що також є — забуття про існування індивідуальності, гармонійної з колективом, що є *творчою корисною ініціативою в колективі*.

2) Правильно, можу заявити, що цілком приєднуюсь до цього вашого зауваження, бо сказане вами тут — правда, але признайтеся, що іноді ви (може з „серця“ й розпачу) буваєте надто нетерпимі, або виходить щось наче: „Я, Ігорь Севєрянін“.

3) Можуть бути, звичайно, „праві“ й „ліві“ й у партії; *партійна політика* мусить бути, однак, *єдиною*, лінійною; що правильна партійна політика вам є близькою — знаю; що іноді доводиться вживати вислову „ліві“ — розумію; взагалі зауваження своє в дужках зробив „між иншим“; маю все-таки до вас пропозицію: звати себе просто й гордо, маючи на це право: „Нова Генерація“. Ви з своїм комуністичним напрямком будьте *основою*, а інші нехай будуть коло нас „праві“ й „ліві“; для роботи серед інших будемо в „лівому фронті“ й ватажками.

4 — 5) Нема чого мені „прикидатись“ і „заплющувати очі“ лицемірно (останній вираз більше підходить, між иншим, до хуторян, ніж „невинне“ й „наївне“), бо я, звичайно, знаю, про який інтернаціоналізм ви пишете. Кепсько, що ви тут не уважно мене читали й не розумієте з першого разу, хоч я теж намагався якнайпопулярніше писати — звик бо з „простим народом“ діло мати (повертаю тут вам ваші зауваження про мене — „тем же концом, по тому же месту і тебе, братішка“), і кепсько, що якраз тут своїми частими „репліками“ по відривках речень перебиваєте мою думку. У мене ясно сказано рядком нижче: „одні слова про інтернаціоналізм у плані пролетарської перспективи надто загальні“, а далі йде пояснення „як же будувати інтернаціональне пролетарсько-культурне“ й т. инш. в специфічному розрізі, як це питання було зачеплено вами в „Бумерангові“. Ваше зауваження, що „не обов'язково треба що-року кричати: „хай живе пролетаріят“, щоб довести свою „лояльність до пролетаріату“ й особливо слова: „хай роблять це ті, що лише зараз повернулися з еміграції“ — чудесні, їх треба було б декому записати на видному місці. Я вважаю правильним, однак, своє зауваження про те, що — „футуризм на своїй батьківщині (Італія) служить фашизмові (ви добре зробили, що вмістили в „Н. Г.“ статтю „Марінетті фашист і футурист“, хоч вона не зовсім задовольняє, бо бере більше особу, ніж певну творчість і її характер), що є не тільки III Комуністичний Інтернаціонал, а й інші“ (за останній час заходилися ще з IV-м „Комінтерном“ — „ультра-лівим“, а на ділі меншо-

¹⁾ Розповсюджує наш журнал експедиція ДВУ. Ми можемо лише просити наших читачів і прихильників, щоб вони слідували за роботою експедиції ДВУ на місцях, вимагаючи своєчасного прибуття журналу до книгарень достатньою кількістю. Р е д.

²⁾ Див. № 1 „Н. Г.“ за 1927 рік, зауваження Редакції під листом т. Вірного. Р е д.

вицьким, ворожим нам), а також — „про минулі гріхи (а вони є, як є й добре), про ясні деталі й аналізу“. Ви не можете заперечувати, що ви вийшли з футуризму, який не вами почався творитись, що сами ви пройшли певний шлях од „Семафору в Майбутнє“ (див. про це ваші ж слова в „Зустрічі“ та инш., до „Нової Генерації“, і що дещо *відпало*, дещо *виправлено*. „Ясні деталі й аналіз“ потрібні. Рівняти себе до Маркса й Леніна все-таки занадто. І сучасний Головліт може (доцільно) при потребі дещо зробити з „Анатолем Франсом“. І ви не „Анатолі Франси“ (инша зовсім „опера“, при чому можете претендувати на більше, ніж Анатоль Франс).

6) Дурниці виходять, коли перебивати одно речення на два. Не тільки в мене склалося таке „вражіння“ й є тому причина. У вас підкреслювалося вади „Думки“, „Укр. Опери“ та инш., і помітно не тільки бажання взяти собі провід (взагалі, це не погано й навіть слід), але й майже тенденція (нетерпимість, залили вони вам сала за шкуру), що краще, як не даються, скасувати, хоч далі й каже, що свою роль вони певно відіграють і хай відіграватимуть. У мене є підкреслення того, щоб „добитись, щоб форми й зміст їх роботи сприяли, а вони якраз трохи сприяють і таки сприяти можуть“ і т. д. (розходжень тут у нас, здається, нема) — див. цілий абзац, розумійте в цілому. — Визнаю все-таки що в цьому місці припустив не зовсім вдалий і точний вираз¹⁾.

7—8) Заплутувати статті вашої на увазі не мав. Навпаки. Зрозумів її, здається, достатньо, щоб зайвого разу не перерахувати. „Абеткові істини“, що ви їх за такі визнаєте, вважав за потрібне підкреслити (зокрема, цілком задоволений, що „Березіль“ дає вистави робітникам по підприємствах). Що й маси до чого треба підтягувати — сам писав (інакше — „хвостизм“, мені, як партробітникові, це особливо відомо). „Чого ж мені ще треба?“ — Нічого; цілком згоден з зауваженням вашим про „розподіл праці“ (коли б запитали, сам би вам це зазначив). Хтів тільки дещо підкреслити, як потрібне.

9) Не захищайте Бажана, де не треба; я сам готовий його багато в чому дуже захищати, та він і сам „зубатий“; цитату навів точно, вона за себе достатньо каже (в крайньому разі треба було не так висловитись). Вдумайтесь ви: симптоматично, що Бажан узявся за „сонети“, яких досі не кинув (тут потрібно певне специфічне розуміння цього мого зауваження), балакає про „неомазепинство“ (в „Зустрічі“ ж ви тут з ним не згодні й це сами зазначили та й сказали дещо про його „творче пузо“), „у рік дев'ятий революції ось тільки трохи про любов“ (правда, тут висловлено певний його „свій“ настрій, але погано, що „тільки“), „буденний час мигички та відлиг“ і т. инш. (а за що чіпляється критика в київській „Літ. газеті“ та инш.). Під вашим впливом (Бажан иноді потребує впливу) він вижив свої *від'ємні* в певному розумінні деякі настрої і міцніше тримає нашу зброю. Бажан палкий, енергійний, але з ваганнями (був і ще є). Це якраз треба було б „розуміти з першого разу“, перевіряючи свої вражіння. Але не буду „ляяти“: Бажан бо вартий похвал.

10) Згода, приєднуюсь і *голос про це треба підняти*; краще було б, однак, якби ви це зразу додали ясно, бо я зауваження робив якраз відносно того, що висловити вам свою думку треба було ясніше і що не „Новій Генерації“ відступати перед цим.

11) Знаю, вітаю, іду сам.

12) Я в Умані „приїжджий“ і тепер від'їжджаю. „Патріот“ є пролетаріату, робітничо-селянських мас (хіба ви не такі патріоти?), а вони — часто „провінція“

¹⁾ Ви здорово все-таки помиляєтесь, що ми „бажали взяти собі провід“ над „Думками“ й „Укр. Оперою“ і думали, що раз „не даються“, то треба їх „скасувати“. Ми говорили про те, що висовування на перший план отаких установ — це є показчик дуже низької, провінційної культури, і тут треба бити по руках, бо не самі лише мішани є споживачі культури, треба стравити й для інших верств радянського суспільства.

підкреслював диференціацію „провінціалізму“ (не все — міщанство), що все-таки треба брати з бою й провінцію, що в зв'язку з цим потрібно певного „підходу“ до провінціальних (робітничо-селянських) мас. Куля вашого зауваження тут пройшла через одчинені двері: ви неправильно в мене мітили і на що взагалі тут було стріляти. Що Бакан од Умані не відмовляється — дуже приємно. Умань дякує.

Все. Гадаю, що цим наша „полеміка“ є вичерпаною й закінчується. Радий що в цілому в нас ніби розходжень по суті немає.

Про „Нову Генерацію“. Чим-раз вище літаєте. Палко вітаю. До платформи цілком приєднуюсь. В журналі все гаразд, трохи ще забагато статтів, переважно від літ. матеріялу. Але це далі виправиться.

Биймося ж далі. Даю свою зброю. Хай живе „Нова Генерація“!

Умань, 25 — 27/XI 1927.

Микола Вірний

Від Редакції. В цілому в нас ніби розходжень по суті нема.

ЛЮБЛЮ ЧОТИРЬОХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ (Лист до Редакції).

31 рік я пасуся на землі.

За цей час я з'їв дуже багато бараболі: печеної — в хатній печі, за городами, в полі, в лісі, в степу — я дуже люблю печену бараболу: це моя найбільш шляхетна страва. Перші кращі її товариші: сіль, черствий житній салдаський хліб і вода.

Я люблю чотири не виключно українські страви: печену бараболу, сіль, житній черствий, салдаський хліб і воду. Люблю їх взимку, на весні, влітку і в -осени: це радість мого живота, зубів і крови.

Але є ще в мене більша радість моєї надбудови. Я люблю: вранці, вдень, уночі, від неділі до неділі — що-тижня весни, літа, осени й зими чотирьох не виключно українських поетів: К. Буровія (за «Хамів»), Мих. Семенка (за «Кобзаря», за незрадливість до своїх переконань і лівого фронту), Павла Тичину (за «Плуг», «Вітер з України», за футуристичний ухил) і Андрія Чужого (за «Пісні смітника», «Ведмідь полює за сонцем», «Любов і голод», за власне обличчя).

Всі вони є найбільш яскраві виразники нової генерації людства і мене дуже дивує — чому вони не всі співробітничать у «Новій Генерації» завжди, як завжди співробітничать на мому столі: печена барабола, черствий салдаський хліб, сіль і вода?!

Чому б К. Буровієві не продовжити своїх «Хамів» на сторінках «Нов. Генер.», чому б йому після по духу лівої книги «Європа чи Росія» не продовжувати літературно-критичних виступів на сторінках того ж журналу («Н. Г.»)?

Чому б П. Тичині не перейти свідомо до «Нов. Генер.», бо підсвідомо ж він давно з «Н. Г.» (Тичина формально футурист на 67⁰/₀)?

Були б найкращі чотири поети об'єднані в кращому журналі України — «Новій Генерації».

Цілую всіх чотирьох.

Москва, 30 січня.

Ростислав.

ВІД РЕДАКЦІЇ. Наш журнал не є журнал замкнутої організації. В нашому журналі відкрито двері для всіх — в тому числі не тільки для К. Буровія, але й для П. Тичини. Наша вимога — дотримуватися нашої платформи, що її виголошуємо в кожному номері „НГ“ (ми за, ми проги) й дотримуватися тих ознак, що властиві для лівої формації поетів і публіцистів і що їх культивує й конденсує наш журнал.

ДО РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛУ „НОВА ГЕНЕРАЦІЯ“

Ш. Т.!

Будьте ласкаві, не відмовте надрукувати на сторінках вашого журналу поправку що до вміщених в № 2 «Н. Г.» ілюстрацій клубу «Спілки Будівельників».

Проект клубу Спілки Будівельників зроблено мною за участю архітектів Малоземова І. І. та Милініса І. Ф.

З привітанням арх. - худ. Я. Штейнберг

Харків, лютого 22 дня, 1928 р.

ВІДПОВІДІ ЧИТАЧАМ

28. *м. ШПАКІВСЬКОМУ, О. Київ.*

Ваш вірш «Електрмажор» не надрукуємо. Коли ви взагалі пишете вірші — то не пишійте наспіх. Почувається брак серйозного підходу до роботи — пишете «нүтром». А взагалі мало матеріялу, щоб щось певне сказати. Цікавого не знайшли ні одного рядка.

29. *м. КОХАНЕНКОВІ, К. Ніжин.*

З. Хочу сказати про «Ах, як гарно» Дм. Голубенка (№ 1 «НГ» 928). Невже це ваша критика? І чи не варт було б як слід розібрати «Вапліте», а не обмежуватися самими вигуками?

В. Критика буває різна. У нас звикли «критикувати» водичкою — напліють, напліють, а користи мало. Іноді досить витягти перед очі характерні шматки, місця — і вже те, що їх відокремлюється й показується — примушує грамотного читача звернути увагу й замислитися. Ми вважаємо, що ця форма критики — досить дотепна й гостра, а головне — безпомилкова: зараз усім видно, для чого береться ці уривки, що їх читач серед великого матеріялу може й обминути. Те, що вибирається — найхарактерніше в даного автора, значить одразу можна судити про його світогляд, психологію й художні способи. Дуже економний і правильний спосіб «критики». Даремно дзвоните.

30. *м. ЗІНЧЕНКОВІ, Андрію. Київ.*

Ваші обидва вірші — «Село» й «Новій Генерациі» не погані (особливо останній), але вони не в плані нашого журналу. У вас бракує школи, пишете ви за старими, покинутими зразками — це вірші «для себе». Пишіть більше, але будьте уважніші й не поспішайте.

31. *м. СОРОЦІ, О. Одеса.*

З ваших віршів не вибрали ні одного. Не підходять для нас, але дещо де-инде треба було б видрукувати, напр., «Ніч як ніч», і з моту Маяковського. Решта ні, — це наша думка. Цікаві рефрени як: «ніч як ніч», «Антип як Антип», «Народ як народ», загальний тон теж нічого, але бракує вам «видумки», індустріалізованості в самій фактурі віршів — а так, настройовість. Між иншим — як це так сталося, що колись «хазари, татарва — блискучі дні, настирлива пора минувшини ясної, а нині «осінь в нас, — дощі, чвири...»? Архаїстичні настрої також нас не цікавлять.

Що ж до організації — то її в нас немає. Ми маємо групу — основне ядро лівої формації, що працює вже понад десять років і лівий молодняк, що зріє і зростає, і всіх нас об'єднує наш журнал — «Нова Генерация». Вам треба одірватися від минулого — в настроях, в загальному тоні, в оформленні (метрика, тропика, лексика...), в способах, щоб наблизитися до нас.

32. *т. МАЗУРОВІ, Ол. Одеса.*

Не балуйтеся. У вірші мало звичайної серйозності. Але деяка бадьорість в методах писання почувається, тому треба більше працювати над віршом, зухвалістю багато не візьмеш. Є пара цікавих фраз. Прислайте ще. Цього не друкуємо.

33. *т. ЯСЕНЮ, Георгу. Село Мирівка на Київщині.*

Ви пишете, що перечитували «Радіопародези» Е. Стріхи десятками раз — значить у вас є смак. Ваші вірші показують, що у вас є гостра думка, але в них почувається безпорадність. Натяки на те, що ви можете бути «гарним футуристом», про що ви мрієте — є. Але все ж основа для «гарного футуриста» — урбанізм, і на селі вам буде важко — добре, коли на село попадає «уже готовий» футурист. Певно вам буде тяжко, але більше чіпляйтесь за «індустріалізацію села» — не піддавайтесь психології села епохи «тихих верб», «поетичних млинів» та інших пейзажностей. З надісланих віршів кращі за інші — «Фільма заходу» й «Ясен і Бесенія», але для друку ще заслабі. Пишіть ще. Ждемо, що далі.

34. *т. СУПАКО, М. Дніпропетровське.*

Ваш «Уривок з поезофільми» — порожня гра на чужоземних словах. Коли ви бачили їх у Семенка, то їх не було так густо (у вас по два у кожному рядку), а потім... був час, коли треба було підносити протест проти шаблонної української поетичної мови, і це з успіхом зроблено. Не треба повторювати перейдені етапи — є нові завдання. Прислухайтеся до них, слідкуйте за сучасною роботою в поезії. Сучасне футуристичне оформлення речей (конструктивне) вимагає знання всіх перейдених експериментальних шляхів. Єдиний спосіб — відчуватися й вивчати всі етапи роботи лівих і ні в якому разі не відриватися від сьогоденного дня.

35. *т. НАДОЛОбЕНЮ, В. Дніпропетровське.*

Ви пишете:

«Якщо ви й справді такі хоробрі, докажіть, що не боїтеся В. Поліщукового кулака — і видрукуйте вірша про нього»... і т. д. і зазначаєте, що хочете «перевищити вашого радіопародезиста Е. Стріху».

І подаєте пародію:

АКРОСТИХ - БАЙКА ПРО ГОМЕРА

Помилка — річ і критикам властива...

От нащо вже коняка, а і та — !..

Либонь таки помилка — а не диво —

І на Україні сталась... Річ проста:

Щоб славився поет і Україна,

Узяв і мовив хтось: «Гомер! Гомер!»

Коли ж розглянули на видноті тепер,

Виходить, що брехня! конфуз! обман!

Еге. Так - так! Він не Гомер — «Онан»!

Ні, не надрукуюмо. Ні про цього, ні про інших двох: 1) Е. Стріху ви не перевищили 2) не хочемо для вас виказувати свою хоробрість.

Надсилайте до В. Атаманюка, або пишіть хоч так, як Е. Стріха, тоді будемо друкувати. А так — ви ще й Івана Андреевича не перевищили.

36. *т. СКИБИ, М. Київ.*

Друкуємо. Між нами: розтягнуто («Я»). Ждемо далі.

37. *т. СЕМЕНЧЕНКОВІ, Я. Харків.*

Не турбуйтеся. Шкрупній пише кілька віршованих памфлетів. Незабаром підуть. А також закінчує великий (але не більший, ніж це треба) роман.

ВИДАННЯ, ЩО НАДИЙШЛИ ДО РЕДАКЦІЇ

1. *Bau und Wohnung*. Herausgegeben von Deutschen Merkbund. Akad. Verlag Dr. Fr. Wedekind und Co, Stuttgart, 1927.
2. *Zwei Wohnhäuser* von Le Corbusier und Pierre Jeanneret durch Alfred Roth. Akad. Verrag Dr. Fr. Wedekind und Co, Stuttgart, 1927.
3. *Василь Хмелюк*. «Осінь сонце», вірші. 1928. Прага.
4. *А. Крученых*. «Говорящее Кино» — сценарії, кадри, лібрето. Вид. автора, Москва — 1928 р.
5. *В. Алешко*. «Степи цвітуть», вибрані вірші. ДВУ, Хрк. 1928.
6. *Петро Панч*. «Голубі шелони», збірка повістей. ДВУ, Хрк. 1928.
7. *Олесь Донченко*. «Сурми». ДВУ, Хрк. 1928.
8. *Борис Тенета*. «Гармонія і свинушник», повість. ДВУ, Київ. 1928.
9. *Юрій Смолич*. «Неділі й понеділки», оповідання. ДВУ, Хрк. 1928.

«НОВА ГЕНЕРАЦІЯ»

ЗМІСТ № 4, ЩО ВІЙДЕ НА ПОЧАТКУ КВІТНЯ:

ВІРШІ: Михайль Семенко, Гео Шкурупій, А. Чужий, О. Вдизько, О. Корж, Едвард Стріха, С. Голованівський, Ю. Палійчук, М. Скуба, Віктор Ірпін, Віктор Вер, В. Броневський (Польща).

ПОЕМА ЕДВАРДА СТІХИ «ЗОЗЕНДРОПІЯ».

ОПОВІДАННЯ: А. Чужий — «Ведмідь полює за сонцем», Євген Яворовський — «Іхтіозарова фантазія», Гашек — Піскагор — «Швейк», останній епізод п'єси), Ріттер — «Екзотика» (Польща).

СТАТТІ: Л. Френкель — «Письменик і фотокіно», Альберт Гійо — «Про чисте кіно», Жан Касу — «Корж Брак» й ин.

Референції, блокнот, відповіді й листування, фото й репродукції, бюлетень.

№ 2 «Нової Генерації» за лютий місяць ц. р. переданий з друкарні до експедиції ДВУ 20 лютого.

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР
МИХАЙЛЬ СЕМЕНКО

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: ХАРКІВ, СЕРГІЙВ-
СЬКА ПЛОЩА, МОСКОВСЬКІ РЯДИ, 11.
ПЕРІОДСЕКТОР ДВУ. ТЕЛ. № 8-19.
ПРИЙОМ У СПРАВАХ РЕДАКЦІЇ
— ЩО - ДНЯ З 12 ДО 14 ГОДИН —

NEUE ARCHITEKTUR

Sie müssen sich unterrichten!

- 1 BAU UND WOHNUNG 1927**
Die abschließende Gesamtveröffentlichung über die Ausstellung „Die Wohnung“ in Stuttgart, von den 16 bauenden Architekten verfaßt, vom Deutschen Werkbund herausgegeben. Mattes, weißes Kunstdruckpapier. DIN-Großformat. Volksausgabe RM 4.80 Ganzleinen RM. 7.20
- 2 INNENRÄUME**
60 Wohn- und Wirtschaftsräume, Einzeilmöbel usw. von 40 bekannten internationalen Innenarchitekten, vom Deutschen Werkbund herausgegeben Ganzleinen RM. 7.20
- 3 WIE BAUEN!**
Neue Bauweisen und Baustoffe auf der Werkbundaussstellung Stuttgart Broschiert RM. 4.80 Ganzleinen RM. 7.20
- 4 ZWEI WOHNHÄUSER**
von Le Corbusier und Pierre Jeanneret durch Alfred Roth, mit 4 ausklappbaren Planaufeln. Kartoniert nur RM. 2.80
- 5 DER SIEG DES NEUEN BAUSTILS**
von Min.-Rat Dr. W. C. Behrendt, Berlin
Die Entwicklung unserer neuesten Architektur bis zur Werkbundaussstellung Stuttgart Kartoniert nur RM. 2.80
- 6 WILLI BAUMEISTER**
Bild und Architektur?
60 Tafeln und eine farbige Bildbeilage Ganzleinen RM. 7.20

Akademischer Verlag Dr. Fr. Wedekind & Co., Stuttgart

ДО ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ФІЛІЇ КОНТРАГЕНТСТВА ДРУКУ (ХАРКІВ, ПАЛАЦ ПРАЦІ, 28)

Поступають скарги на те, що в деяких кіосках залізничних та міських немає українських газет, журналів, що їх не виставляється нашими співробітниками на видному місці то-що.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ФІЛІЯ КОНТРАГЕНТСТВА ДРУКУ

звертається з проханням до всіх товаришів, зацікавлених в найкращому розповсюдженні української преси й літератури, давати конкретні відомості, якої газети, журналу чи книжки не було в даному кіоскові, з зазначенням назви станції, міста, адреси кіоска та відповідного дня.

Прохання одночасно повідомляти і про свою адресу, щоб Всеукраїнська філія мала змогу повідомляти про наслідки вжитих нею заходів.

ВСЕУКРАЇНСЬКА ФІЛІЯ КОНТРАГЕНТСТВА ДРУКУ